

בס"ד לקראת שבת מלכתא

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין ע. ³⁰	בני ברק	ירושלים	עיר
19:08	19:23	19:27	19:17	19:11	19:26	19:22	19:19	19:28	19:11	כניסת שבת
20:29	20:29	20:27	20:28	20:26	20:29	20:30	20:17	20:29	20:26	יציאת שבת
20:59	21:04	21:01	20:59	21:02	21:00	21:04	20:51	21:01	21:02	ר"ת

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת מטות מסעי כב - כו חמח | דף היומי - בבא בתרא קנה - סנהדרין | משנה ברורה - סימן רמ"ח אמצע סעיף ד' ואם נכנס עד סימן ר"ג אמצע סעיף א' ואפילו | מסור - ולדעתו מרמז עד סוף השמטה - סוף חלק ראשון | קנין כחמה - חשיית שיכור אם שי בו עד החמש עשרים

יום המישי "ט תמוז תשע"ז | פניני פרשת פנחס | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu
דרשו ד' ועזו
קרו עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

אחד האברכים חש כי השעה היא שעת כושר והעז לשאול את מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א: "ואם פלוני יבוא לכבוד הרב ויבקש ממנו להחליף את שם משפחתו לשם 'ברקוביץ' או לשם 'בוזגלו' - האם הרב יסכים?"

מרן הגראי"ל שטיינמן על "לפנים משורת הדין"

להם הכוח לוותר על רגילות כזו, על שם שכבר משתמשים בו זמן רב, ולא היו עומדים בכך. אבל עליהם ידעתי שישמעו לדברי, ולכן העמדתי לפניהם הצעה זו - לזכותם."

נקודות למהשבה

עוד בענין המחילה סח רבינו:

"פעם נכנסו לפני הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל שני בעלי דינים, והציעו את טענותיהם. הגר"ח אמר להם כי לדעתו כדאי שיבואו לידי פשרה, אך אחד מהם עמד על כך שיעשו דין תורה גמור. על אף הפצרותיו של הגר"ח שיבואו ביניהם לידי פשרה, הוא לא הסכים לכך בשום אופן. בלית בררה פתח הגר"ח בדין תורה, ובסופו של דבר יצא שהוא חייב בדין... הוא נפגע מאוד והתריס כנגד הגר"ח בחוצפה. הגר"ח שתק. "בערב יום הכיפורים יצא הגר"ח מביתו עם שלשת בניו - רבי ישראל גרשון, רבי משה והגאון רבי יצחק זאב - לבקש מחילה מהוא! "בכך הלך בדרכו של האמורא רב, כפי שמצינו בגמרא יומא דף פ"ז ע"א."

מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

לאחר שסיפר מעשה זה בשיחה שמסר לתלמידים, הוסיף רבינו מענין לענין ובאותו ענין:
א. טבעו של אדם שהוא אינו נרגע כל זמן שלא ביזה את שכנגדו, וזה ממש לא מובן: מה הוא ירוויח מכך שגם הוא יתבהא? אמנם תהיה לו תחושת נקמה, אבל לא ישיג רווח ממשי וכבודו שלו לא ישוב לו, ואדרבה, במקרים רבים הוא עלול להפסיד עוד.
ב. הלא הקדוש ברוך הוא כן מוחל לאלו שחטאו כנגדו, ואף כי המלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, הוא נוהג עמנו לפני משורת הדין, בהיותו חנון המרבה לסלוח. אם כן, מן הדין הוא שנדבק במידותיו אף אנו.
מזקנים אתבונן

(מתוך הספר 'רבי אהרן לייב')

"בְּמִרְיַת הָעֵדָה" (במדבר כ"ז, י"ד)

מעשה שהיה בקבוצת אברכים שעסקו כמה שנים בענין צדקה כלשהו, ואספו כספי צדקה תחת שם מסוים. ויהי היום, וקבוצה אחרת של עוסקים בענייני חסד באה אליהם בטענה כי השם שבו הם משתמשים מזיק להצלחתם שלהם, כי גם הם עוסקים בחסד תחת שם דומה, ועל כן הם תובעים מהם לשנות את שם הארגון שלהם. מחמת דרישה זו נתהוותה מחלוקת בין הארגונים. האברכים מהארגון הראשון פנו לשני פוסקי הדור לשאול על זכותם בשם, ופסקו להם בעל פה וגם בכתב כי השמות חלוקים, ואינו דומה שמם לכותרתו של הארגון השני, וממילא מותר להם לכתחילה להשתמש בשם זה. לחיזוק הענין הוצע לצרף לצדם את רבינו, שהכירם היטב וידע על פועליהם הברוכים. האברכים נכנסו לרבינו והחלו לספר כיצד נטפלו אליהם לפתע אנשי הארגון השני בדרישה בלתי מוצדקת לשנות את שמם וגרמו להם צער גדול. ואז פנה אליהם רבינו בתקיפות: "מה אכפת לכם לשנות מעט משמכם? הרי יש לכם הצלחה רבה בכספי צדקה, וגם אם תשנו את השם המקורי לא יאונה לכם כל רע. אם הם כל כך חפצים בכך, תשנו את שמכם ולא יקרה כלום..."

אחד האברכים חש כי השעה היא שעת כושר והעז לשאול: "ואם פלוני יבוא לכבוד הרב ויבקש ממנו להחליף את שם משפחתו לשם 'ברקוביץ' או לשם 'בוזגלו' - האם הרב יסכים?" "האמן לי", אמר רבינו בכנות, "אם הוא חושב באמת שזה מה שיעיל לו, ואם בזכות זה תשקוט מחלוקת חריפה - כן, אחליף את שם משפחתו."

האברכים שמעו לדבריו של רבינו וויתרו לפני משורת הדין. למחרת אמר רבינו לאחד מבני ביתו: "באמת לאחרים לא הייתי אומר לעשות כן, כי מן הסתם לא היו שומעים, משום שלא היה

ישנתי בבית המדרש על הספסל, והנחתי בול עץ מתחת לראשי, מעולם לא היתה לי כרית... היה קר, ובא מישהו שהיה לו מעיל קרוע וראה שאני קופא מקור וכיסה אותי בו... החליפה היתה מרופטת, חולצה היתה לי רק אחת, אותה כינסתי בערב שבת כדי שלשבת תהיה לי חולצה נקיה לכבוד שבת

הרב שלמה לורינץ כותב על מה שסיפר לו מרן הגרא"מ שך זצוק"ל על הימים המאושרים בחייו

לעומת ההרגשה שלי על מה שיהיה לי שם" ... (בהמשך שיחה זו אמר מרן דברים נוראים).

צרותיו בעולם הזה, מהן נטל מלוא חופניים, לא השפיעו עליו במאומה, משום שלבו לא היה כאן, הוא היה שם, יחד עם רבי עקיבא... כאותו אדם שהוא בדרכו לביתו לאחר פרידה ארוכה, ומרוב שמחה וצפיה אינו מרגיש כלל בטלטולי הדרך...

"הימים הכי טובים שלי"

פעמים רבות סיפר לי מרן על הסבל שעבר בחייו, הוא אף הזכיר זאת ברבים בהזדמנויות שונות, כמו בחתונות נכדיו:

"מאז ומתמיד הייתי ביישן, בזמן שלמדתי בסלבדוקה, הבחורים הלכו לאכול 'ימים' ('טעג') ואילו אני, בגלל היותי ביישן, לא יכולתי לאכול 'טעג', והסתפקתי במה שנסים צדקניות הביאו לבית המדרש, לחם יבש ממה שנשאר להן. מים היו שם... הייתי חי במשך כל השבוע על לחם ומים 'פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה...' יוצאת מן הכלל היתה השבת - בה חובה לאכול סעודה, הלכתי לבעלי בתים לאכול את שתי הסעודות שלפי ההלכה חייבים לאכול, אך בסעודה שלישית, עליה נאמר: 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות', העדפתי להשאר רעב ולא ללכת לבעלי בתים.

ישנתי בבית המדרש על הספסל, והנחתי בול עץ מתחת לראשי, מעולם לא היתה לי כרית... היה קר, ובא מישהו, שהיה לו מעיל קרוע וראה שאני קופא מקור, וכיסה אותי בו...

מעולם לא היו לי נעליים שלמות. לא היה לי כסף להחליף סוליות, ונעשו בהן חורים. הנעלים גם היו קטנות ולבסוף נקרעו, אצבעותי יצאו מהנעלים... החליפה היתה מרופטת, חולצה היתה לי רק אחת, אותה כינסתי בערב שבת, כדי שלשבת תהיה לי חולצה נקיה לכבוד שבת. במשך הזמן החולצה נקרעה"..." תוך כדי שיחה הדגים לי מרן, כיצד סגר את הג'קט שלו, כדי שלא יראו את החולצה הקרועה...

אך למרות כל זאת אמר לי מרן: "אלו היו הימים הכי טובים שלי. הייתי שקוע כולי בלימוד ולא ידעתי דבר ממה שמתרחש בחוץ"..." כבר בימי עלומיו, בעודו נער צעיר, חי מרן את "חיי העולם הבא". ימי סבלו היו ימים מאושרים, "הימים הכי טובים שלי", יותר טובים מהימים שישב בכבודו של עולם, משום שהיה חי "כימי שמים על הארץ". הוא היה מאושר, כי 'עולם הזה' שלו לא היה 'עולם הזה', הוא היה כולו 'עולם הבא'.

(מתוך 'במחיצתם')

"איש על העדה" (במדבר כ"ז, ט"ז)
כימי השמים על הארץ

מי שיתבונן על חיי מרן התבוננות שטחית, יתרשם כי מרן הוא אדם שחי בתוכו, כאחד מאתנו. הוא התפלל, למד, אכל וישן ככל אחד מאתנו. אם יעמיק מעט בתולדותיו, יראה גם שאין אדם שהיה קשור ומעורב יותר ממנו בהוויות העולם. מחדרו הצנוע הקיף עולם ומלואו, ידע את כל אשר נעשה, ודאג ללא הרף למחסורם של הרוחני והגשמי של מוסדות התורה ושל יחידים אין ספור.

מרן הגרא"מ שך זצוק"ל (הראשון משמאל)

אך האמת רחוקה מהשקפה זו. רגליו היו,

אמנם, מוצבות בעולם הזה, אך ראשו הגיע השמימה... עיקר הווייתו, עיקר יניקת חיותו, היתה מן העולמות העליונים. הוא חי ופעל בעולם הזה, אך רוחו ומחשבתו היו דבוקות בעולם הבא, בעולם שכולו טוב.

"עוד מעט אפגש עם רבי עקיבא..."

באחד מביקורי האחרונים אצל מרן ראש הישיבה, בערוב ימיו, פנה מרן אלי ואמר: "ברצוני להשמיע לך דברים חשובים, ואני מבקש שתשרוש מה שאומר לך", בקשה כזו לא היתה דבר שבשגרה אצלו. מרן פתח ואמר:

"ימי לא היה לי יום אחד טוב. תמיד היו לי צרות, יגון ואנחה, אך בכל זאת אני אדם מאושר, עוד מעט, זה יכול להיות בעוד שנה, חודש, כמה ימים ואולי גם עכשיו בעוד אנחנו מדברים, אפרד מהעולם. כאשר אגיע לעולם האמת, אצטרך לתת דין וחשבון בפני הקב"ה. יודע אני 'אז מען וועט מיר שמייסען' (שילקו אותי) על כעס, גאווה וכבוד (בהזדמנות אחרת אמר גם על ביטול תורה), אבל אחרי כל זה, אשמע את הקב"ה אומר 'סלחתי'. אחרי זה אוכל להכנס לגן עדן ולהפגש עם רבי עקיבא וחבריו, האם אתה יכול לתאר לעצמך איזה עונג ואושר הוא להפגש עם רבי עקיבא?! ומכיון שאני מרגיש את האושר הזה, הרי ממילא אני מאושר כבר עכשיו, ולמרות הימים הרעים שעוברים עלי - הרי זה כאין וכאפס

וסיפר הגאון הצדיק פאר מקדושים כ"ק האדמו"ר רבי דוד אבוחצירא שליט"א מנהריה, שזוכר הוא את בית זקנו, הבאבא סאלי זצ"ל במרוקו, והיו נחשים ארסיים מגיחים מסדקים שבין הנדבכים, יוצאים ובאים, ואינם מזיקים

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על כוחם של צדיקי עולם

"יְנִיתָהּ מְהוֹרָךְ עָלָיו" (במדבר כ"ז, כ')

הגאון הקדוש רבי אליהו הכהן מאיזמיר זצ"ל, בעל "שבט מוסר", חיבר ספרים רבים ונודעים. בהם הספר "אזור אליהו". על שם אזור העור שחגר אליהו הנביא זכור לטוב (מלכים ב' א', ח'). אבל הגאון הקדוש רבי חיים פלאגיי זצ"ל (בספרו מ"י חסד על ילקוט שמעוני), שהיה גם הוא רב באיזמיר, סיפר בשם הזקנים, ששם זה ניתן לספר משום שבאשמורת הבוקר ביקש ה"שבט מוסר" לחגור עצמו לתפילה, ולא הבחין שחגר עצמו בנחש!

ובמקום אחר (בספרו "תנופה לחיים")

סיפר סוף המעשה: כשהתחיל ללמוד לפני התפילה החל הנחש להתנועע עד שלאט לאט התיר הקשר שנקשר בו, ולאט לאט החליק ממנו ולא הזיקו!

כשהיה הצדיק רבי משה מקוברין זצ"ל מספר סיפור זה, היה אומר: מה שהנחש לא הזיק ולא הרע ל"שבט מוסר", אינו מפליאני – ונסביר: בגמרא (ברכות נ"ד ע"א) פסקו, שמי שניצול מן הארי חייב לברך "הגומל", ו"ברוך שעשה לי נס במקום הזה". והנה סיפרו (סנהדרין נ"ט ע"ב) שלהקת אריות שואגים פגעה ברבי שמעון בר חלפתא. אמר:

"הכפירים שואגים לטרף" (תהילים ק"ד, כ"א), וירד להם בשר מן השמים להשביעם. ולא מצינו שברך "הגומל",

שכן אמרו (שבת קנ"א ע"ב, סנהדרין ל"ח ע"ב) "שאין חיה שולטת באדם אלא אם נדמה לה כבהמה, שנאמר: 'זמראם וחתכם יהיה על כל חית הארץ' (בראשית ט', ב') [ואפילו ארי (רש"י)]. וצריך עיון מ"העמק דבר" (בראשית מ"ט, ט') שכתב, שבטבע הארי לפחד מהאדם, יותר מטבע שאר החיות], "נמשל [אם האדם נמשל על יד החיה ואינו מושל עליה, הרי זה משום] כבהמות נדמו" [בעיני החיות] (תהילים מ"ט, י"ג). וכתב ה"נמוקי יוסף" (בבא קמא לז ע"א) בשם הרמ"ה שלכן שור המועד לבהמה אינו מועד לאדם.

ומרן החיד"א זצ"ל כתב ("שם הגדולים", י, נ"ה) על הגאון הקדוש רבי חיים בן עטר זצ"ל, שהושלך לגוב האריות וניצול, אחר שנשאר שם יום ולילה.

ובספר "דור דעה" (ת"ק עמוד י"ח) כתב: "שח לי רב גדול מאוקראינה ששמע מפי זקנים ששמעו מפה קדוש, הגאון הצדיק רבי משה צבי מסאוורא זצ"ל, שכאשר היה הגאון בעל ה"פני יהושע" זצ"ל באחת העיירות הלך להתפלל עטוף בטלית ומוכתר בתפילין, וראה שהרחובות ריקים וכלתה רגל מן השוק, והתפלל.

לפתע ראה ארי משוטט, ונפתרה התעלומה. התקרב הארי, וה"פני יהושע" הסיר טליתו מעל פניו. ראה הארי את צלם האלוקים שעל פניו וברח אל היער הסמוך. וכמו שכתב האלשיך הקדוש זצ"ל בבאור הכתוב: "הנני גרש מפניך את האמורי" (שמות ל"ד, י"א), היינו בגלל צלם האלוקים שבפניך. וכמו שסיפרו במדרש (ילקוט שמעוני שמות ה') שהאריות שעל פתח ארמון פרעה התלוו אל משה ואהרן בשמחה ככלבים לאדוניהם.

כל זה, בכל בעלי החיים. אבל בנחש הן נאמר: "ואיבה אשית

בינך ובין האישה ובין זרעך

ובין זרעה" (בראשית ג', ט"ז).

ברם, כבר נאמר: "ברצות ה'

דרכי איש, גם אויביו ישלים

אתו" (משלי ט"ז, י"ב). ואמרו

במדרש (בראשית רבה נ"ד,

א') "זה הנחש".

וסיפר הגאון הצדיק, פאר

מקדושים, שלשלת היוחסין, כ"ק

האדמו"ר רבי דוד אבוחצירא

שליט"א מנהריה, שזוכר הוא

את בית זקנו, הבאבא סאלי

זצ"ל, בתפילת שבמרוקו, והיו

נחשים ארסיים מגיחים מסדקים שבין הנדבכים, יוצאים ובאים,

ואינם מזיקים, דוגמת מה שאמרו (אבות פ"ה, מ"ה) ש"לא הזיק

נחש ועקרב בירושלים מעולם".

הכלל שהצדיק רבי משה מקוברין זצ"ל אמר, שאין זה פלא בעיניו

שהנחש לא הכיש את ה"שבט מוסר" – ויתכן, שאם היה מכישו

היה הנחש מת, כשם שאמרו (ברכות ל"ג, ע"א) שערוד הכיש את

רבי חנינא בן דוסא, והערוד מת. באותה שעה אמרו: "אוי לאדם

שפגע בו ערוד, ואוי לערוד שפגע בו רבי חנינא בן דוסא"

מה מתפעל הוא. מכך שה"שבט מוסר" בקש לחגור עצמו, ומצא

אבנט משונה, גוף של נחש, ולא הבחין כלל שאין זו פיסת אריג

וחגרו למתניו, וקשר ראשו לזנבו, ולא הרגיש...

כזו התפשטות גשמיות לפני התפילה -

ונחנו מה?

"ועכשיו בעוונותינו הרבים" כתב ה"ערוך השולחן" (אורח חיים

צ"ח, א'), "הלוואי שנכוון פרוש המילות ולהשתפך לפני יוצרנו

בתפילתנו"...

(מתוך הגדה של פסח מקרבן לתורה)

הנהיץ רבי אהרן טויסיג שליט"א

למחרת הייתה אמורה להתקיים שמחת הברית לאחד מבני מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ניגש מרן הסטייפלער למחותנו רבינו ושאלו מתי נוח לו לקבוע את זמן הברית. מרן הסטייפלער מצידו רצה בשעה מסוימת, אולם רבינו חישב שהדבר יפריע לו מעט מסדריו וביקש לקיים את הברית בשעה אחרת

מרן הסטייפלר עם סדרי הלימוד של מרן הגר"ח שליט"א להגל יומא דהילולא של מרן הגר"ח שליט"א זיע"א כ"ח תמוז

"איש על העדה" (במדרב כ"ז, ט"ז)
חס על זמנו של רבנו

מרן הגרא"מ שך זיע"א עולה לירושלים

מאז החל מרן הגרא"מ שך זיע"א לשתף את רבינו בענייני הנהגת הציבור, נקשרו נפשתיים זו בזו. הקשר בין מרן זיע"א לרבנו הפך קרוב כל כך, עד שלעיתים נסובה השיחה גם לשאלות אישיות, אותן שטח בפני רבנו.

באחת הפגישות ביניהם שטח מרן הגרא"מ שך את שאלתו: מכיון שזקן הוא ותשו כוחותיו, אינו יכול עוד להמשיך ולומר שיעורים בישיבת פוניבז', נתעוררה בלבו שאלה האם מותר לו להמשיך ולקחת את משכורתו הקבועה מהישיבה. ענה לו רבינו: "תנחם דעתכם, עצם הדבר ששמכם נקרא על הישיבה ואתם עומדים בראשה ומפארים את שמה בכל העולם, מצדיק את המשך קבלת המשכורת..."

יכול היה להשאיר עמו עד אור הבוקר לשמוע דבריו המתוקים

כתב הרמב"ם בסוף פיהמ"ש ברכות: "כי יקר בעיני ללמד עיקר מעיקרי הדת והאמונה יותר מכל אשר אלמדו!" מי שזכה לשמוע את שיחותיו של מרן הגרא"מ שך זיע"א, אינו יכול לשכוח את המתקנות המופלאה שהייתה נסובה בדברו תדיר על "אמונה פשוטה"! שעות שלמות היה מרן הגרא"מ שך מתענג על מתקנות של אמונה פשוטה! ציורי ה"אמונה פשוטה" חקוקים בלבנות שומעיו לעד...

רבינו אהב בכל לבו לשמוע את תיאוריו ואת ציוריו המתוקים של מרן הגרא"מ שך זיע"א, בדברו על "אמונה פשוטה"! מחותנו של רבינו, הגאון הצדיק רבי חיים ברים זצוק"ל, תיאר באורכה את אשר התרחש עם רבנו:

היה זה ביום נישואי אחד מנכדיו, שהתקיימה בבני ברק. רבינו נסע עם בני המשפחה לבני ברק, ולאחר שהגיע, התברר שהקדמו להגיע כשלושת רבעי שעה לפני החופה. רצה רבינו לנצל עד תום את שהותו הנדירה בבני ברק והחליט לעלות לבקר את מרן הגרא"מ שך זיע"א.

לאחר שקיבל את רבנו בחביבות גלויה, החל מרן הגרא"מ שך זיע"א לדבר על הנושא החביב עליו ביותר: "אמונה פשוטה"! רבינו התענג על דיבוריו של מרן הגרא"מ שך זיע"א וממש התמוגג מרוב מתקנות! בקושי יכול היה לנתק עצמו כדי ללכת אל החופה...

בעיצומה של החתונה אמר לרבינו מחותנו, הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל, שאם לא היה צריך להגיע אל החופה היה מסוגל להישאר במחיצתו של מרן הגרא"מ שך זיע"א ולשמוע את דיבוריו המתוקים על ענייני "אמונה פשוטה" עד אור הבוקר!

אכן ידוע רבינו כמי שחס על זמנו בדרגה נוראה. אבל דיבורי ה"אמונה פשוטה" שנבעו מליבו הטהור של מרן הגרא"מ שך

מרן הסטייפלר זיע"א, בידעו את גדלות רבינו ואת שמירתו המדוקדקת על סדריו, היה מתאים עצמו לסדר יומו של רבינו:

היה זה בליל נישואי אחת מבנות רבינו, מרן הסטייפלער הטריח עצמו ירושלימה כדי להשתתף בשמחת מחותנו. למחרת הייתה אמורה להתקיים שמחת הברית לאחד מבני חתנו מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א. בתום שהותו בשמחת החתונה ניגש מרן הסטייפלער למחותנו רבינו ושאלו, מתי נוח לו לקבוע את זמן הברית. מרן הסטייפלער מצידו רצה בשעה מסוימת, אולם רבינו חישב ומצא שהדבר יפריע לו מעט מסדריו, לפי סדר יומו המדוקדק, וביקש לקיים את הברית בשעה אחרת. מרן הסטייפלער ביטל דעתו והסכים לקבוע את זמן הברית לפי סדר יומו של רבינו.

מעמד הנסיעה מירושלים לבני ברק היה נורא! כל הדרך ישב מרן הסטייפלער ואמר לנוסעים עמו פעם אחר פעם: "מחד גיסא, זריזים מקדימים, מאידך גיסא, כבוד התורה".

כזו תשובה...

בן רבינו, הגאון רבי משה אלישיב, סיפר על מאורע שהיה עד לו: היה זה בימי בחרותי, כשלמדתי בבני ברק. יום אחד תקפו אותי כאבי ראש, חומי עלה והזדקתי למנוחה ולטיפול רפואי. הכתובת הראשונה בעבורי כבית, היתה

ביתא של אחותי הגדולה, הרבנית הצדקנית ע"ה, אשת מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א.

באחד הימים שנחתי בביתה, נכנס לפתע מרן הסטייפלר אל הבית, אחוז התפעלות בלתי רגילה וקורא בקול: "אז תשובה! אז תשובה!" ("כזו תשובה! כזו תשובה!"). הוא ניגש בהתרגשות אל אחותי - כלתו ע"ה וסיפר לה:

"שאלה סבוכה למדי הגיעה אלי, אך ככל שהעמקתי בה לא מצאתי מוצא. החלטתי לשתוח את השאלה בפני אביך, עתה הגיע אלי מכתב קצר ובו תשובה ברורה ותמציתית המבהירה את הקושיה באופן נהיר וחד, עד שקשה לי לכבוש את התפעלותי מישרות השכל של אביך ומהדרך שהבהיר עניין כה מסובך ומפותל".

זיע"א, שבו את לבו עד שהיה מסוגל לישב בצלו ללא הגבלת זמן. אכן, "יקר בעיני למד עיקר מעיקרי הדת והאמונה יותר מכל אשר אלמדו!"

עיקר הסדר להיות שקוע דוקא בסוגיה שלו

יסוד היסודות של ה"סדר" בחייו של רבינו, לא היה רק העמידה העקבית והתקיפה על לימוד ב"שעות הסדר" עד כדי מסירות נפש, אלא עיקר הסדר היה במחשבה, בראש! לשיטת רבינו, הראש כולו צריך להיות שקוע אך ורק בסוגיה הנלמדת עתה. הסוגיה שבה אוזחים על פי סדר המסכת היא עיקר החיים, עליה חושבים כל היום, בה מעיינים בכל רגע ובתוכה שקועים בכל הרמ"ח והשס"ה. עיקר הצלחת הלימוד, לדעת רבינו, תלויה בעיקר גדול זה.

המשימה הקשה ביותר עבור רבינו, הייתה היציאה מן הסוגיה שאוחז בה לעבר סוגיה אחרת ועניין אחר. רבינו התבטא פעמים רבות, כי האנשים הבאים לשאול אותו שאלות במילי דעלמא, או שאלות שהתשובה עליהן היא ברורה ואינה מחייבת מחשבה, אינם מפריעים לו כל כך, מעבר לגזילת הזמן הכרוכה בזה, שהיא אבידה שאין להשיב, כיוון שכל העניינים הללו אינם מעסיקים את מוחו כלל ועיקר והוא יכול להישאר שקוע בסוגייתו. אך מי שבא לדבר עמו בקושיות ובתירוצים בסוגיות אחרות מפריע לו הדבר מאוד, כיון שהקושיות והתירוצים הללו מעניינים אותו מאוד, והם ממשיכים להעסיק את מוחו ומקשים עליו להיות שקוע בסוגייתו. עקב כך, נהג רבינו להימנע מלהכנס לסוגיות אחרות ככל העולה בידו.

מעשה באחד מנכדיו, שביקש לקבוע זמן קבוע ללמוד עמו. בתחילה נענה רבינו במאור פנים, אך במשך הזמן החלה הקביעות להפוך לנדירה יותר ויותר. אם בתחילה למד עמו פעם בחודש, הפך הדבר בהמשך הזמן לקביעות של פעם בחצי שנה...

כאב הנכד את הדבר, ובהזדמנות שאל את רבינו על כך. אמר לו רבינו: "כל אלו שמגיעים לשאול אותי שאלות בהלכה בדברים הברורים לי, אינם מפריעים את סדרי לימודי, ולאחר שעות קבלת הקהל אני חוזר לשקוע בסוגיית בלי שום קושי, אבל אתה, הלא מתוכנן אתה היטב, ומגיע עם קושיות חזקות ועניינים סבוכים, וגם לאחר שאתה מסיים את הלימוד עמי, אני ממשיך להתעמק ולחשוב על הקושיות החזקות שדנת בפני, וזה מפריע ליסדר. אם היית בא עם שאלות בהלכה ועם ענייני עצות וכדומה, הייתי מוכן להמשיך עמך את הקביעות".

סדר שלישי ורביעי

במהלך תקופות מסוימות היה מקדיש רבניו עשר דקות, יקרות מזו, לענייני כלל ישראל, מ- 12:50 עד השעה 13:00. קבלת קהל קצרצרה התקיימה באותו זמן.

מיד לאחר מנחה וארוחת צהרים, עד לשעה 18:45, [ובימות הקיץ עד 19:00] היה רבינו סגור בחדרו ולמד את ה"סדר שלישי" שלו. בשעה 18:45 התקיימה קבלת הקהל בביתו, עד השעה 19:20 [ובימות הקיץ מ-19:00 עד 19:30], שעת השיעור המפורסם ב"תפארת בחורים", שאליו נהרו תלמידי חכמים רבים מכל קצוות ארצנו הקדושה.

לאחר השיעור, כשרבנו היה מותש לחלוטין, מן המאמץ העילאי הכרוך בסדרים התובעניים, היה לומד "סדר רביעי" שנמשך עד השעה 23:00. באותה שעה קרא ק"ש והולך לישון את שנתו הקצרה. "אני באמצע הסדר. את שאלתך הפנה נא לרבנים אחרים..."

את הסדרים הקפדניים הללו שמר רבינו מכל משמר, בכל מצב שלא יהיה. מעשה ביהודי נכבד ובעל בעמיו, שנולד לו בן במזל

טוב. יום לפני הברית נתעוררה אצלו שאלה דחופה. יצא אותו יהודי לבית רבינו, דחוף ובהול, כדי לקבל פסק הלכה. כשהגיע אל הבית, הסבירה לו הרבנית ע"ה שרבינו יושב ולומד את סדרו הקבוע בבית המדרש "אוהל שרה". היא הוסיפה, שאין כל דרך בעולם להפריעו מסדרי לימודו הקבועים.

סבר אותו יהודי שהמקרה שלו שונה משאר השאלות שבעולם, שהרי שאלה דחופה היא עד מאד הזקוקה לתשובה מידית. מה עשה? עלה במדרגות בית המדרש, ניגש אל החלון והחל לנקוש עליו. סבור היה, שרבינו יקום ממקומו ויפנה אליו. ברם, רבינו היה שקוע בתלמודו וכלל לא שמע את הנקישות שעל החלון. כיון שכך, החל אותו יהודי להגביר את נקישותיו בכמות ובאיכות, עד שהרעיש את בית המדרש כולו.

לפתע "נתעורר" רבינו מעיונו בתורה, מן הסתם נסתיימה הסוגיה או שנתיישרה הקושיה לרגע קל, ואז חדרו ההרעשות מבעד למסך הסוגיה.

העיף רבנו מבט לעבר הנוקש וראה שנחוש הוא להרעיש בנקישותיו, קם ממקומו לרגע, ניגש אל החלון, פתח אותו והסתכל בפני הנוקש. החל הנוקש הבהול להתנצל ולומר שיש לו שאלה דחופה בעניין ברית מילה, ספק שצריך הכרעה מידית. אמר לו רבנו: "עכשיו אני באמצע הלימוד ואיני יכול לענות על שאלתך. יש רבנים נוספים בירושלים, תוכל לגשת אליהם ולשאול אותם".

סגר את החלון וחזר לתלמודו.

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א: "הלימוד שלו זה משהו אחר לגמרי" עניין ציבורי נחוץ עמד על הפרק והצריך את הכרעתם של רבינו וחתנו מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א. באותו שבוע הזדמן מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א לברית מילה באולם "בנות ירושלים", סמוך ונראה לבית רבינו. ניגש אחד העסקנים אל מרן הגר"ח שליט"א ואמר לו: "הנה מצויים אנו ליד ביתו של רבינו, אולי יכנס לשאול בעניין העומד על הפרק?"

"הוא באמצע הסדר? באמצע הלימוד?", ביקש מרן הגר"ח שליט"א לברר.

ביררו ומצאו שעדיין לא החל רבנו את ה"סדר". הגיע מרן הגר"ח אל בית רבינו, שאל ודן לפניו, וקיבל את הכרעתו. אותו עסקן המשיך עם מרן הגר"ח שליט"א בנסיעה לכיוון בני ברק. באמצע הדרך הרהיב עוז ושאל: "מה היינו עושים אם רבינו היה באמצע הסדר?" אמר לו מרן הגר"ח שליט"א בפשטות, מתפלא על עצם השאלה: "ודאי שלא היינו מפריעים לו, באמצע ה'סדר' אסור להפריע במאומה. הלימוד שלו הוא לימוד אחר לגמרי, זה לא סוג הלימוד שאנחנו מכירים, אני פוחד להפריע לו באמצע הסדר שלו..."

הכרעתם של רבינו וחתנו מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א. באותו שבוע הזדמן מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א לברית מילה באולם "בנות ירושלים", סמוך ונראה לבית רבינו. ניגש אחד העסקנים אל מרן הגר"ח שליט"א ואמר לו: "הנה מצויים אנו ליד ביתו של רבינו, אולי יכנס לשאול בעניין העומד על הפרק?"

"הוא באמצע הסדר? באמצע הלימוד?", ביקש מרן הגר"ח שליט"א לברר.

ביררו ומצאו שעדיין לא החל רבנו את ה"סדר". הגיע מרן הגר"ח אל בית רבינו, שאל ודן לפניו, וקיבל את הכרעתו. אותו עסקן המשיך עם מרן הגר"ח שליט"א בנסיעה לכיוון בני ברק. באמצע הדרך הרהיב עוז ושאל: "מה היינו עושים אם רבינו היה באמצע הסדר?" אמר לו מרן הגר"ח שליט"א בפשטות, מתפלא על עצם השאלה: "ודאי שלא היינו מפריעים לו, באמצע ה'סדר' אסור להפריע במאומה. הלימוד שלו הוא לימוד אחר לגמרי, זה לא סוג הלימוד שאנחנו מכירים, אני פוחד להפריע לו באמצע הסדר שלו..."

הכרעתם של רבינו וחתנו מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א. באותו שבוע הזדמן מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א לברית מילה באולם "בנות ירושלים", סמוך ונראה לבית רבינו. ניגש אחד העסקנים אל מרן הגר"ח שליט"א ואמר לו: "הנה מצויים אנו ליד ביתו של רבינו, אולי יכנס לשאול בעניין העומד על הפרק?"

"הוא באמצע הסדר? באמצע הלימוד?", ביקש מרן הגר"ח שליט"א לברר.

ביררו ומצאו שעדיין לא החל רבנו את ה"סדר". הגיע מרן הגר"ח אל בית רבינו, שאל ודן לפניו, וקיבל את הכרעתו. אותו עסקן המשיך עם מרן הגר"ח שליט"א בנסיעה לכיוון בני ברק. באמצע הדרך הרהיב עוז ושאל: "מה היינו עושים אם רבינו היה באמצע הסדר?" אמר לו מרן הגר"ח שליט"א בפשטות, מתפלא על עצם השאלה: "ודאי שלא היינו מפריעים לו, באמצע ה'סדר' אסור להפריע במאומה. הלימוד שלו הוא לימוד אחר לגמרי, זה לא סוג הלימוד שאנחנו מכירים, אני פוחד להפריע לו באמצע הסדר שלו..."

הכרעתם של רבינו וחתנו מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א. באותו שבוע הזדמן מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א לברית מילה באולם "בנות ירושלים", סמוך ונראה לבית רבינו. ניגש אחד העסקנים אל מרן הגר"ח שליט"א ואמר לו: "הנה מצויים אנו ליד ביתו של רבינו, אולי יכנס לשאול בעניין העומד על הפרק?"

"הוא באמצע הסדר? באמצע הלימוד?", ביקש מרן הגר"ח שליט"א לברר.

ביררו ומצאו שעדיין לא החל רבנו את ה"סדר". הגיע מרן הגר"ח אל בית רבינו, שאל ודן לפניו, וקיבל את הכרעתו. אותו עסקן המשיך עם מרן הגר"ח שליט"א בנסיעה לכיוון בני ברק. באמצע הדרך הרהיב עוז ושאל: "מה היינו עושים אם רבינו היה באמצע הסדר?" אמר לו מרן הגר"ח שליט"א בפשטות, מתפלא על עצם השאלה: "ודאי שלא היינו מפריעים לו, באמצע ה'סדר' אסור להפריע במאומה. הלימוד שלו הוא לימוד אחר לגמרי, זה לא סוג הלימוד שאנחנו מכירים, אני פוחד להפריע לו באמצע הסדר שלו..."

הכרעתם של רבינו וחתנו מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א. באותו שבוע הזדמן מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א לברית מילה באולם "בנות ירושלים", סמוך ונראה לבית רבינו. ניגש אחד העסקנים אל מרן הגר"ח שליט"א ואמר לו: "הנה מצויים אנו ליד ביתו של רבינו, אולי יכנס לשאול בעניין העומד על הפרק?"

"הוא באמצע הסדר? באמצע הלימוד?", ביקש מרן הגר"ח שליט"א לברר.

יום אחד הובא לפניו יהודי שנתפס ב'קלקלתו' - עטור טלית ותפילין. חטא זה נחשב היה כחמור ביותר והיה צריך להוציא את משפטו במיתה חמורה. מסיבה בלתי ברורה החל ליבו של השופט לפעום בחוזקה, ניסה לחתום על פסק-הדין, אך לפתע נרתע

רבינו אליהו לופיאן זצ"ל על השבת והאמונה

"מסיבה בלתי ברורה, החל ליבו של השופט לפעום בחוזקה. ניסה לחתום על פסק-הדין, אך לפתע נרתע, ניסה בשנית - ושוב לא עלתה בידו. וכן הלאה. ככל שניסה - ונכשל, כן הלכה התעלומה וגברה. במה נשתנה יהודי זה מיתר חבריו היהודים? השופט יצא להפסקה קצרה. התבודד בחדרו, על-מנת לנסות לצלול לנבכי-הנפש ולעמוד על פשר העניין. עד שעלה בדעתו, שמא היהודי הנידון אינו אלא אביו..."

"הוא הכניסו לחדר מיוחד והחל לתחקרו: "האם היה לך ילד קטן שנחטף מעמך והובא לכנסייה?" התשובה היתה חיובית. "היודע אתה להיכן נעלם?" "לא", השיב היהודי. "כלום זוכר אתה סימן מיוחד בו?" "כן", השיב היהודי, "היה לו כתם כזה וכזה על כתפו". משגילה היהודי דבר זה נפלו השניים זה בזרועותיו של זה. לא חלף זמן רב והבן-האובד נמלט מהכנסייה ושב אל צור מחצבתו. "ועתה" - אומר רבינו - "צא וראה: מי גילה לשופט האכזר שהנידון שלפניו הינו יהודי? מדוע, עם כל רצונו לגזור דין-מוות עליו, נבצר ממנו הדבר? על-כרחך, הקשר הטבעי שבין אב לבנו אינו יכול להיטשטש. יפרידו ימים ונהרות, יחלפו ימים ושנים - והקשר ביניהם יישאר."

"ואם כך הם פני הדברים אצל אנשים בשר ודם - האפשר הוא שלא הטביע הקב"ה בחושי-הנפש טבע רוחני לדעת את אביו שבשמיים? וכי לדעת זאת צריכים להיות פילוסוף וחוקר? אתמהא! נכון שיש גם הוכחות פילוסופיות גמורות לאמונה הברורה, בדיוק כשם שניתן מבחינה מדעית להוכיח על פלוני שאביו הוא אכן אביו. כלום לבן יש צורך בכך? אוי לו לאותו בן שטטיל ספק באבהותו של אביו עליו, ומסתמך על הוכחות כלשהן או על-פי לומדות, כמו למשל דברי הגמרא (חולין י"א) דאזלינן בתר רובא. כי אף שחשבון זה הוא נכון, אבל רק כשסנהדרין באים להרוג בן-אדם שהיכה את אביו, יש להזדקק לחשבון זה. לא כן הבן עצמו, הוא אינו צריך לשום חשבונות וסברות, כי בטבעו והרגשי-נפשו הוא קשור לאביו בלב ונפש."

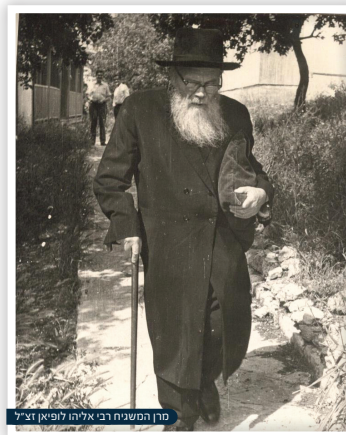
(מתוך 'ר' אלה' - רבי אליהו לופיאן זצוק"ל)

"יביום השֶׁפֶת" (במדבר כ"ח, ט')

באחת השבתות, כאשר חזר רבינו לשיבת קמניץ משיבת "חברון", בה התפלל תפילת מנחה, נתקל מבטו ביהודי שתיקן מכשול שהיה בכביש. חילול-השבת כאב וחרה לרבינו. את כאבו ביטא כאשר הפטיר: "כמה חבל על חייו של האדם הזה!", והוא פירש את דבריו: "אחרי שיעבור את עונשו בגהינום על חילול-שבת הוא ייתקל במכשול שאי-אפשר יהיה לעוברו. הרי אי אפשר להכנס לגן עדן ללא אמונה! אמונה היא כרטיס-הכניסה לגן עדן! ליהודי מחלל שבת-אין אמונה..."

סיפר רבינו:

"מעשה היה בתקופת האינקוויזיציה בספרד. היו ילדים שלא יכלו לעמוד בנסיון ומסרו עצמם לנוצרים. אלה הטבילים ולימדום נצרות והפכום לכמרים. מעשה היה בילד יהודי קטן, אך מוכשר מאוד. במהירות טיפס ועלה בסולם הכמורה. בתוך שנים אחדות התמנה לתפקיד שופט בחצר הכמרים. כל אותם

יהודים אנוסים שהתחבאו ביערות ובמקומות-סתר נוספים ונתפסו ביהדותם, הובאו אליו למשפט. יהודי שנתפס אחת היתה דתו: למות, ובמיתות משונות ואכזריות. ואמנם במהלך השנים, הומתו על-ידו המוני יהודים.

"יום אחד הובא לפניו יהודי שנתפס ב'קלקלתו' - עטור טלית ותפילין. מובן מאליו שחטא זה נחשב היה כחמור ביותר והיה צריך להוציא את משפטו במיתה חמורה - שריפה."

'לקראת שבת' אצלכם בתיבת המייל

<<< צרו קשר: dirshu@dirshu.co.il >>>

נכנס יהודי וסיפר שאביו, שנפטר לפני זמן, מופיע אצלו בחלום כשהוא בוכה ואומר שרע לו בעולם העליון הבן בא לשאול את הרב מה עליו לעשות במקרה הזה?

רבי שלמה לוונשטיין שליט"א עם סיפורים מגדולי ישראל, על מי שרואה ומי שנשאר עיוור...

נשמתיך! אבל אתה עוד חי ואתה יכול להיות גביר! כל זמן שאתה חי אתה יכול לעשות מצוות!!"

לשר התורה, הרב מטשיבין זצ"ל, היה שמש שהיה נכנע לפניו ומסור אליו בכל ליבו, ושמו רבי מרדכי. פעם אחת כשהלביש את המעיל לרבו, הוא התחיל להכניס את הידיים לתוך השרוולים, ולפתע הרב נרתע לאחוריו תוך שהוא מבלע אנקת כאב. מיד הרים השמש את המעיל, כי חשב שעשה זאת לא מספיק בעדינות, וניסה שוב להלביש את הרב, ושוב נאנח הרב: "אווי!"

הבין השמש שיש דברים בגו, הוריד את המעיל, משש אותו מכל צדדיו, עד שגילה מחט תחובה בו בצדו. התברר שהוא דקר את הרב פעמיים. ספק השמש את כפיו בבהלה ואמר לעצמו: "אני מהגהינום

רבי שלמה לוונשטיין שליט"א

כבר לא אצא..."

אמר לו הרב מטשיבין: "בעזרת ה', אם יהיו לך בעיות אני אעזור לך לצאת משם..."

חלפו עברו עשרים שנה, והרב מטשיבין שוכב על ערש דווי. הוא קורא לשמש ואומר לו: "תראה שלא תהיה לי עבודה קשה מידי". "כן ודאיי", אמר השמש בהכנעה, "אבל מה אני יכול לעזור לכבוד הרב?"

"אתה זוכר שפעם הבטחתי לך משהו בנוגע לגיהנום? אני מתכון לקיים את הבטחתי, רק שתתדל שזה לא יהיה קשה מדי..."
(מתוך הגדה של פסח - זמיתק האור)

"בִּי כְּהֵאָאֵר מֵת" (במדבר כ"ו, ג)
מסופר על אחד מגדולי המדענים שבדורות הקודמים, שהיה מאמין בה' ובבריאת העולם, וכדי להוכיח זאת לחבריו בנה דגם של מערכת השמש והכוכבים, באופן שבו מסתובבים בשמים. כשבא לבקרו אחד מחבריו, הוא התפעל מהדגם, ושאל מי בנה זאת? ענה לו, "איני יודע, היום בבוקר, כשננסתי לחדר, זה היה פה וכנראה שנעשה מעצמו..."

לנוכח מבטי התמיהה שנבטו מפניו של החבר אמר המדען המאמין: "אם דגם זעיר כזה לא נעשה לבד, איך יעלה על הדעת לומר שכל מערכת הכוכבים נעשו מעצמם?!"
"והארץ נתן לבני אדם", ניתן להתבונן ולראות בכל יצור חי כאן בארץ עד כמה הוא מתוחכם, וממנו לראות את הבורא יתברך. וכידוע כשחזר הקוסמונואוט הרוסי הראשון מהחלל, שאלו אותו הרוסים בלגלוג: "האם מצאת שם את אלוקים?" ענה: "לא, אפילו שם הוא לא נמצא", עפרא לפומיה. הגיב על זה רבי יעקב נימן זצ"ל: "אם פה בארץ לא ראה את האלוקים, כנראה שהוא עיוור, ומה הפלא שגם בשמים הוא לא ראה אותו?"

סיפר רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א, שלמרון הגרא"ל שטיינמן שליט"א נכנס יהודי וסיפר שאביו, שנפטר לפני זמן, מופיע אצלו בחלום כשהוא בוכה ואומר שרע לו בעולם העליון.

הבן בא לשאול את הרב מה עליו לעשות במקרה הזה? ענה לו הרב מה שענה, ולאחר מכן פנה לאחד מהנוכחים ואמר: "מדוע שלח ה' את המקרה הזה אלי? מה רצה להראות לי בזה? ה' שלח לי מסר: שלהיות שנורר, קבצן, זה דבר מבזזה מאוד, אך להיות "שנורר" אצל הבן- זה שיא הביזויו! ה' שלח אותך אלי לומר לי: אהרון, אהרון, אתה עומד להיות שנורר אצל הילדים שלך! אתה תבוא לבקש שיאמרו עליך קדיש, שילמדו משניות לעילוי

היכן ניתן להאזין לשיעור יומי מקוצר בהלכות שבת?

היכן ניתן בכמה דק' לרכוש ידיעות מקיפות בהלכה?

האזינו עכשיו לשיעורי

הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א

כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

077-2613337

פעם הגיע אליו מישהו עם חשש של אות ארוכה מדי. הוא אמר שאין בכך פסול וזה כשר לכתחילה! אבל איני רוצה שעוד עשרים שנה מישהו יערער על כך, ואז יטענו שיש כאן קרקפתא דלא מנח תפילין...

מידת החסד של אביהם של סופרי הסת"ם בדורנו, הגה"ח רבי מנחם דוידוביץ ז"ל במלאות שלושים לפטירתו

ממושך על האותיות, לא דיבר מילה, ורק כעבור דקה ממושכת שנדמתה כנצח הוציא מפיו כמה מילים בודדות שבהן קיפל הכל: אבחון חד כתער של המצב הנוכחי עם המלצה מדויקת והכוונה כיצד לשפר את האותיות, ולהגיע לכך שהספר יענה על מה שהוא הציב נגדו כיעד - 'ואנוהו'...

שיטתו של ר' מנחם אינה נוגעת רק לעיצוב האותיות, אלא גם לצורת הכתיבה. הוא השקיע מחשבה רבה מהיכן להתחיל, האם 'מהקוף' או מה'גג'. אם לכתוב משמאל לימין, או מימין לשמאל. ולאחר שרכש את כל הידע לא שמרו לעצמו, אלא ביקש לחלקו עם האחרים, כשמטרתו היתה להפיץ שיטה זו ביעקב ובישראל. "בשנותיו הראשונות, כאברך, נהג להסתובב בבתי הכנסת כאשר הוא מבקש מהסופרים שיעלו אליו והוא לימדם את רזי כתיבת האותיות חנים אין כסף. זו היתה מטרתו - שכל המזוזות וספרי התורה המצויים כיום בשוק-שיהיו לכתחילה שבלכתחילה, בלי כל שאלות".

שאיפה זו יקדה בו כל ימיו: "עד לחודשי חייו האחרונים נהג למסור שני שיעורים קבועים בהלכות סת"ם, עליהם שמר מכל משמר. את השיעורים מסר ביום שני ורביעי, חוק ולא יעבור, שיעור אחד בירושלים והשני בבית שמש. היה עומד ומחכה לאוטובוס, טורח ונוסע, כשתמיד היה הוא הראשון בשיעור, יושב ומצפה בחיוך שיבואו ראשוני הבאים, שאז כבר יוכל להתחיל בשיעור. כל כך היה קשור לשיעורים אלו, שמעולם לא ויתר עליהם, גם לא כאשר נישאו נכדיו. בימים אלו היה מגיע עם מונית, כשהוא לבוש בקפטן וחבוש בשטריימל, מבשר לשומעים בשמחה, כי 'בעל שמחה' הוא, אך השיעור התקיים ללא כל שינוי".

אך תכונת האופי הבולטת שלו היתה מידת החסד: "היום ניתן למצוא סופרים שמגיעים למומחים, והם מוציאים להם את הרוח מהמפרשים. ר' מנחם לא היה כזה. הוא היה יודע לבקר, אך עושה זאת בחכמה. מתמקד תמיד בצד החזק, מוצא את המכנה המשותף של מה שיש לתקן, ואומר זאת בכמה מילים", אומר ר' אלימלך ויינשטיין. "פעם הגיע אליו מישהו עם 'פרשה' בחשש שהאות זי"ן ארוכה מדי. ור' מנחם קבע שאין בכך פסול, כשר לכתחילה! אבל איני רוצה שעוד עשרים שנה מישהו יערער על כך ואז יטענו שיש כאן קרקפתא דלא מניח תפילין", הוציא מיד סכין ותיקן. בסיפור אחר לאחר מחיקה הוא שאל האם תרצה שגם אתקן את הכתיבה? לקח קולמוס ומילא היכן שהיה צריך למלא..."

עוד בטרם זרחה שמשו, כבר תהה על קנקנו הרב מבריסק זצ"ל, שרכש אצלו את הפרשיות לתפילין. לימים סיפר כי הרב מבריסק העיר לו על אות אחת, על הצד". עקב כך הוא שינה את צורת האות שכתב ובכך ראה מעין 'הסכמה' מהרב בריסק על יתר האותיות לגביהן לא העיר...

אך הפסגה מבחינתו היתה כאשר התבקש בידי רבו, כ"ק האדמו"ר

המשך בעמוד הבא <<<

"אֲשֶׁר יצא לַפְּנֵיהֶם... וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם" (במדבר כ"ז, י"ז)

"הפעם הראשונה שבה פגשתי את ר' מנחם היתה עבורי הפתעה מדהימה. הגעתי בהססנות רבה ואחרי נקיפות לב לא מעטות, לחדרו הצנוע, חדר שהיה ממוקם בסופו של שביל קצר מעוטר בעצים עבותים שהסתיים במדרגות צרות, בלב ליבה של שכונת 'מאה שערים' הירושלמית. תהיתי איך יקבל אותי ר' מנחם, שנחשב לדמות הבכירה ביותר בעולמם של העוסקים במלאכת הסת"ם, והמראה שראיתי גרם לי להתפעלות מחד ולתדהמה מאידך".

הדובר, ר' אברהם זיסקינד, הוא אחד מאלו שנחשבים לתלמידי הקרובים ומעתיקי שמועתו של מי שנחשב לאביהם של סופרי

הסת"ם בדורנו ובדורות הבאים, הסופר הגה"ח רבי מנחם דוידוביץ ז"ל שנלקח לבית עולמו לפני כחודש. בשיחה המיוחדת, שאליה קיבצנו מספר מבכירי תלמידיו ומעתיקי תורת הסת"ם ע"פ שיטתו, אנו נחשפים לדמותו, כשמתברר כי עבור אלו שעוסקים וחוקרים את תחום הסת"ם - ר' מנחם היה רב רבנן, מי שהתווה את הדרך שבה צועדים כיום כל העוסקים במלאכת ה', וכך גם בדורות הבאים. מבחינתם, הם אומרים

הגה"ח רבי מנחם דוידוביץ ז"ל

"ר' מנחם היה זה שיצק את השולחן ערוך של מלאכת הסת"ם". נחזור לתיאורו של ר' אברהם, שכאשר הוא מדבר מהנהנים יתר הנוכחים בראשיהם, לאות הזדהות עם כל מילה. "כשנכנסתי ראיתי אדם יושב במרכז החדר, לבוש ב'טלית קטן' אך ראשו חבוס בכובע ירושלמי רחב תיתורא, כאשר סביב השולחן ניצבים להם כעשרה בני אדם שכולם עושים דבר אחד: מביטים בו כיצד הוא כותב. בוחנים כל נייע אצבע, כל שבריר תנועה. והוא כותב אות אחר אות בקצב, אינו מוציא מילה מפיו, למעט זאת שהוא לוחש את המילים אותן הוא כותב, בעוד העיניים רתוקות אל הקולמוס המרצד על הקלף והוא ממלא שורה אחר שורה".

בהמשך יבין שזה היה המחזה הקבוע, כאשר מיקומו של השולחן במרכז החדר נעשה בכוונה תחילה - כשכך יכלו לעמוד מכל צדדיו ולא רק מאחוריו. וכך, תוך כדי כתיבה, באו ההדרכות שהפכו לנכס צאן ברזל של עולם הסת"ם. "לאמיתו של דבר, חששתי", הוא מוסיף ומספר. "ר' מנחם נודע כרבן של כל הסופרים, היו כבר מאחוריו עשרות שנים של עיסוק בתחום, במהלכן הכשיר אלפי תלמידים שהפיצו את שיטתו בכל העולם, והעובדה שאני מגיע עם גוויל, ומבקש לשמוע אודות צורת האות שי"ן כיצד היא נכתבת, לא בדיוק הסתדרה... אך ר' מנחם דווקא עודד אותי. העיף מבט

כאן ברמת השרון היה בית חרושת לייצור קרח. את הקרח לא קנו במכולת, כיון שעד שיביאו את הקרח הביתה הוא יימס, ויישאר חצי ממנו בגלל שהאוויר חם. אז איך מביאים קרח?

הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל בשיחה מיוחדת על עזות פנים הטובה והרעה

תוך תקופה של שנה שנתיים נשארו כולם בלי פרנסה, מה קרה? היה אחד שהיה לו כסף וקנה מקרר חשמלי, אח"כ עוד אחד קנה מקרר, רובם גרו בבנייני מגורים של ג' קומות, וכך כמה אנשים קנו מקרר. אמנם לא כל אחד כ"כ עשיר לקנות לו מקרר חשמלי, אבל... כיון שלשכנה גם יש מקרר למה שלי לא יהיה? זה שמוכר את המקררים אמר: "אין בעיה, תשלם בתשלומים, בצ'קים – עשרה חודשים", גם זה שאין לו כסף יוכל לקנות. וכל השכונה – כל אנשים קנו מקררים.

בואו ונסתכל מה הסיבה, וכי המקרר עם הקרח לא הספיק לקרר? לא, לא זו הסיבה. שום דבר לא השתנה, אז למה כולם קונים? כשעשיר אחד יש לו כסף אין בזה שום בעיה, אבל זה שהשכן מיד אחרי כן גם קונה וכן השכנים הנוספים – זה מה שקוף עושה, לבני אדם יש טבע כמו בע"ח, כמו קוף, לחקות בלי שום שכל. יהודי אמתי שוקל שיקולים עפ"י התורה ולא חי לפי חיקוי.

הרמב"ם (דעות פ"ו מ"א) אומר שבטבע של בני אדם זה להמשך אחר הסיבה, ולכן למשל רצוי שלא לגור על יד רשעים. יש סכנה שגם בזה יהיה כמו קוף, הוא עושה עבירות, גם אני אעשה. לכן מי שיש לו יר"ש והוא יושב ולומד ספרי מוסר ובוחר בטוב, הוא מתגבר על הטבע הזה. יש הרבה טבעים נוספים, טבע של עצלות, יש טבע של אהבת הכסף ולכן יש גנבים.

התורה מלמדת אותנו איך מתגברים על הטבע, ולא כמו הטבע של קוף.

אבל השם נטע באדם את הכוחות האלה לא בשביל שהאדם יבטל אותם לגמרי, אלא כדי שלא ישתמש בהם לדבר רע. ולכן אם עושים כמו מעשי קוף, דברים רעים לחקות מעשי שכנים רעים, זה ודאי לא טוב, אבל אם עושה מעשה קוף אחר מעשי צדיקים, ודאי שזה דבר טוב, ואומר לעצמו אם הוא צדיק גם אני אהיה צדיק. אומרת המשנה 'הוי עז כנמר' ועזות פנים זה דבר רע, אבל זה יכול להיות גם דבר טוב כשעושים את זה כדי לעשות את רצון אבינו שבשמים.

(חלק משיחה מהעלון 'גאון יעקב' פנחס תשע"ו)

"בְּקִנְיָא אֵת קִנְיָתִי" (במדבר כ"ה, י"א)

"הוי עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים" (אבות פ"ה, מ"ב)

'עז' דהיינו – עז פנים, חוצפה. כל ארבעת הדברים המוזכרים במשנה הם מידות של חיות. הצבי רץ מהר, אריה בעל כח וגבורה וכו', באדם ישנם כל הכוחות של כל בעל חי ובעל חי, לכל בע"ח יש טבע אחד, אבל בעל חי הנקרא 'אדם' הוא בעל כל מיני כוחות טבע מגוונים של בעלי חיים. אפשר לראות זאת אפילו בקוף

שהטבע שלו הוא חיקוי. גם לבן אדם יש טבע של חיקוי. בלי שום סיבה. אם הוא עושה ככה גם אני עושה ככה.

ידוע שעד לפני חמישים או ששים שנה לא היה בכל בית מקרר, זה היה דבר נדיר. אם היו רוצים שהאוכל שמבשלים לשבת לא יתקלקל היו שמים קרח, היו מקררים שלא עובדים על חשמל, אלא היה זה ארגז קירור קטן, ארון כזה שבו יש דפנות מבדודות,

הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל

שהאוויר שמבחוץ לא משפיע אפ"י שבחוץ חם מאוד. מבפנים שמים בלוקים של קרח מלבניים, זה יוצר אוויר קר, כמו מקרר בימינו רק שהקור הוא מהקרח.

כאן ברמת השרון היה בית חרושת לייצור קרח. את הקרח לא קנו במכולת, כיון שעד שיביאו את הקרח הביתה הוא יימס וישאר חצי ממנו, בגלל שהאוויר חם. אז איך מביאים קרח? היו אנשים מוכרי קרח שהיה להם סוס ועגלה עמוסים קרח, מכוסה בשקים, והיו פזורים בכל העיר, כשהגיעו היו מצלצלים בפעמון ומכריזים, "קרח!". היתה מזה פרנסה להרבה אנשים, שהיו משלמים לו, למי שהביא ומכר את הקרח.

הייתה שכונה בירושלים, קראו לה 'קרית היובל', ובה כמה אלפי משפחות, וגם שם היו מסתובבים מוכרי הקרח. ביום שישי קונים הרבה מאוד, כדי שכל השבוע תהיה שתיה קרה ואוכל קר, אבל

<< המשך מעמוד קודם

אבל הרבי דרש לשלם לפחות על הקלף). קודם לכן נהג לטבול במקווה 'תולדות אהרן', ומאחר והבור החם היה המהודר ביותר, נהג לטבול בו על אף שבשעה 3 לפנות בוקר המים היו רותחים- סיפר כי 'חשתי את הכוויית בגוף עד אחר התפילה'...

לשנה הבאה זכה לסיים את ספר התורה, כשמעמד הכנסת ספר תורה נחוג ביום אסרו חג של סוכות. ולמרות שבמשך חייו זכה לכתוב עשרות ספרי תורה, ס"ת זה שנכתב עבור הרבי היה עיקר גאוותו. תלמידיו מספרים כי 'נהג לומר לנו, שכאשר היה לו כאב הוא מחכה ליום שני וחמישי שאז קורא בתורה בס"ת זה, כשאחרי הקריאה כבר אין לו כאב'...

(חלקים מתוך מאמר במסוף המודיע)

בעל ה'דברי אמונה', לכתוב עבורו ספר תורה. קודם לכן הזמין אצלו רבו את התפילין עבור בנו הבכור (כ"ק האדמו"ר מ'תולדות אברהם יצחק' שליט"א, בו דבק והיה לחסידו הנלהב עד יומו האחרון), בעת שהגיע למצוות.

כעבור שנים, והיה זה ביום אסרו חג של סוכות, קרא לו הרבי והביע את רצונו כי יכתוב לו ספר תורה. ר' מנחם רץ לחדרו ובמשך שעות שירטט את הקלף, עד שהגיעה שעת ה'טיש' (אגב, כמעט שלא אירע שהחסיד 'טיש' אצל רבותיו), ואז התקיים מעמד של 'תחילת הכתיבה'. מאז במשך כל השנה נהג לכתוב את ספרו של הרבי, כשהכתיבה נעשתה בשעות של לפנות בוקר, טרם תפילתו (הוא לא גבה כל תשלום על הכתיבה, כך שלא נעשתה לפרנסתו).

הלימוד בליל שישי ב'יזדים' שם נמסרו שיעוריו הנודעים של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, נלמד בתענית דיבור בהשתתפות מאות בחורי ישיבות ברחבי ירושלים. קשה לשכוח את ה'תה נענע' וכמובן את ה'תיקון הצות'

"בחצות התיישבו כולם על הרצפה והחלו באמירת "תיקון הצות", לעיתים בבכייה. חלפו שנים לא מעטות מאז, אך הרושם העז של ה"תיקון הצות" המרומם הזה, לא מש מלבבי. כך מתאבלים יהודים על חורבן בית המקדש!"

שבסיומה אמרו פרקי תהילים וחילקו (בנחת...) את מטבעות המלגה. אך אלו שרצו להתחיל את ה'משמר' כבר קודם לכן, היו מגיעים לבית הכנסת ה'יזדים' המפורסם, שם נמסרו שיעוריו הנודעים של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, בכל מוצאי שבת. הלימוד בליל שישי ב'יזדים' החל בשמונה וחצי בערב, בתענית דיבור, עד חצות. בלימוד השתתפו עשרות אברכים מהכולל של ה'יזדים', שבראשות הגאון הרב שרגא שליט"א, אליהם הצטרפו עוד בחורי ישיבות מכל רחבי ירושלים. את הלימוד אני, בעוונותי הרבים, פחות זוכר. אך אי אפשר לשכוח את העוגות הטעימות והתה עם עלי הנענע, וכמובן, את ה"תיקון הצות"...

בחצות התיישבו כולם על הרצפה והחלו באמירת "תיקון הצות", בניחותא, בהשתפכות הנפש, לעיתים בבכייה. חלפו שנים לא מעטות מאז, אך הרושם העז של ה"תיקון הצות" המרומם הזה, לא מש מלבבי. כך מתאבלים יהודים על חורבן בית המקדש! נו, שלושת השבועות החלו והיהודים אצים רצים להסתפר לפני כניסת ימי האבלות, כדי שלא יצטרכו 'לסחוב' ראש מגודל בשערות בימי הקיץ הלוהטים.

ספר הנביע יוסף זצ"ל

ישנם הנאנחים אנחה עמוקה בבואם להפעיל את המוזיקה, ולפתע נזכרו שאסור לשמוע מנגינות. הררי הלכות של מה מותר ומה אסור, והדיון הקבוע האם מותר להתרחץ ב'תשעת הימים' כאשר כל כך מזיעים...

---ואוי, כמה עצוב. כמה עצוב שכל כך התרחקנו, ואנחנו עסוקים בפרטים, במקום במהות. במקום להתאבל באמת על חורבן ירושלים והריחוק העמוק מהשכינה הקדושה, אנחנו מנסים למצוא היתרים כיצד להתאבל פחות ככל האפשר.

השולחן ערוך (סימן תק"פ) פוסק ש"יש מי שאומר שגזרו שיהיו מתענים בכל שני וחמישי על חורבן הבית ועל התורה שנשרפה ועל חילול השם". יהודים אמתיים וטובים ידעו, בכל הדורות, מה רצון ה' יתברך. הם הרגישו וכאבו את הבת קול, שיוצאת בכל יום ובוכה בכי תמרורים על הבנים שגלו משולחן אביהם, על נסיכי הכתר שעזבו את ארמון המלוכה, ועל האב האוהב והרחום שנאלץ להגלות את בניו ולהרחיקם.

המשנה ברורה כותב בשם כתבי האריז"ל "שראוי לכל בר ישראל לבכות על שריפת התורה, שמכוח זה נמסרה התורה לקליפות". ואנחנו? אנחנו ממשיכים בשגרת חיינו, עסוקים בפילפולי-פילפולים האם מותר לשמוע מוזיקה שקטה, איך אפשר להתרחץ ומה עם הזימור ל"בין הזמנים".

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

"יִשְׁבֵּה חָרוֹן אַף ה' מִיִּשְׂרָאֵל" (במדבר כ"ה, ד')

ג'ורג' היה אזרח אנגלי טיפוס. היתה לו אשה טובה ושלושה ילדים מתוקים ומנומסים. המשפחה היתה שלווה ומאושרת. הבן למד בקולג' יוקרתי, הבת למדה רפואה והילד הקטן נהנה מלימודים בבית ספר מקומי וטוב של המעמד הבינוני ומעלה, בעיירה האנגלית בה התגוררו. הוא הרוויח משכורת יפה בעבודתו, משכורת סבירה של השכר הממוצע במשק הבריטי, והצליח "לגמור את החודש", פחות או יותר. למשפחתו של ג'ורג' היה רכב צנוע ונחמד, שלא הופיע בקביעות במוסך, וגם היה לו די כסף לבזבזים והנאות רגילות של אנגליים רגילים וממוצעים. באחד משבועות חודשי יולי-אוגוסט נסעו בני המשפחה לנוח בחווילת נופש בצפון בריטניה, והילדים השתעשעו בלונה פארק, בפארקי מים ובעוד אטרקציות חביבות, ככל חביהם.

מידי פעם בפעם, בלי סיבה הנראית לעין, היו מביטים בני המשפחה באביהם, ג'ורג', ורואים כיצד הוא מתכנס לתוך עצמו ומתעצב אל ליבו. ג'ורג' נהיה מדוכא ורגזן, וילדיו לא הבינו מדוע. מה קורה לו לאבא שלהם, שהוא בדרך כלל שמח וטוב לב, שלפתע הוא עצוב, מתכנס בתוך עצמו ומרגיש לא טוב מבחינה נפשית? באחד הפעמים שג'ורג' התנהג כך, בעצבות ועצבנות, דחק אותו בנו הגדול לקיר וביקש תשובות ברורות להתנהגות הזאת: "מה קורה, אבא? חסר לך משהו בחיים? יש לך ילדים טובים, משכורת סבירה, מכונית שנוסעת משנת 2007 ועוד חודש אנחנו נוסעים לחופשה השנתית שלנו. אז מה רע לך?" ג'ורג' חיך בעגמומיות, הישיר מבטו למול עיני בנו ושאל: "אתה יודע איך חיה המלכה אליזבת? יש לה גם רכב משנת 2007 ומשכורת סבירה, או שהיא טובעת בים של כסף וכבוד? אתה יודע שהמלכה שלנו רשומה כאחת מעשרת העשירים בתבל ויש לה את כל הזמן שבעולם לעשות מה שהיא רוצה?"

הבן צחק. "נו, אז מה? מה אתה קשור להוד מלכותה?" ג'ורג' השפיל את עיניו וענה: "לא תאמין, אבל אני הבן שלה. רבתי עם אמא, הוד מלכותה, לפני 38 שנה, והיא זרקה אותי מהארמון המלכותי. כעת לבני משפחתי יש מיליארדי דולרים בבנק והם חיים בדיוק כמו שבני מלכים צריכים לחיות, ואילו אני נמצא כאן, עם משכורת 'סבירה'..." והנמשל, ברור...

...

'מנהגם' של חלק מבני הישיבות הוא לעשות 'משמר' בליל שישי. 'משמר' הוא לימוד במשך כל הלילה, כשהמארגנים מתגמלים את הלומד בכמה עשרות שקלים (בתקופתי שילמו 25-30 ₪ ללילה...). כשלמדתי בירושלים, ה'משמר' התחיל ב-1 בלילה בישיבת 'פורת יוסף' בגאולה, שם עמלו בתורה מאות בחורים, בתענית דיבור, עד תפילת שחרית עם הנץ החמה. תפילת שחרית רגועה וארוכה

והמשנה ברורה פורס בפנינו תילי תילים של הלכות ומנהגים בהלכות שלושת השבועות ותשעת הימים, אך הוא מסיים את הלכותיו (בסימן תקנ"א), במשפט הבא: "בכוונת האר"י כתב שיתאבל בימים ההם אחר חצי היום ויבכה כמו חצי שעה".

המשנה ברורה הכיר את הדור שלנו, בו מתמקדים בפרטי ההלכה ופחות פונים אל הלב והשורש שמאחורי הדברים. אז הנה, המשנה ברורה לא נהג בספרו לכתוב, בדרך כלל, דברי מוסר, סתם אגדות ומדרשים, אלא רק אלו שמסבירים ומבארים את טעמי ההלכה. ולכן כאן הוא מצא לנכון לפסוק לנו, בהלכה פסוקה, ש"כאן צריך לבכות חצי שעה בכל יום"... זאת אומרת: אם אנו לא מבינים לבד שעלינו לבכות, מעצמנו, על מצבנו, פוסק לנו המשנה ברורה בשם הקדוש האריז"ל לעשות זאת. אם נשב ונתבונן ונצליח לבכות חצי שעה היום, כנראה למחרת נבכה כבר שעה וחצי...

וכך אמר המשגיח רבי יחזקאל לונשטיין ז"ל, בשיחתו בפני תלמידי ישיבת מיר בשנחאי: "אנו מסתפקים במועט בענייני רוחניות. אילו היו נותנים לנו לסדר את התפילה, כשהיינו מדברים על נושא הגאולה, היינו מסתפקים בבקשה אחת. אך אנשי כנסת הגדולה סידרו לנו חלקים רבים של הגאולה, שוב ושוב, בכמה וכמה בחינות ונושאים: "גואל ישראל", "מקבץ נדחי עמו ישראל", "מלך אוהב צדקה ומשפט", "מצמיח קרן ישועה", "בונה ירושלים", "המחזיר שכניתו לציון", ועוד ועוד..."

בסיום שמונה עשרה, גם לאחר שהקדשנו ברכות רבות לנושא הגאולה, אנו מבקשים "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו", והתפילה מסתיימת בתפילת "עלינו" ו"על כן נקוה", בה אנו מבקשים שוב על הגאולה וכבוד שמים, ולאחריו נאמר הקדיש, המוקדש אף הוא לגאולה ולרבינו כבוד שמים בעולם. וכשאדם נפטר ועולה הוא לבית דין של מעלה, שואלים אותו האם ציפית לישועה? ונפסק במפורש ברמב"ם (מלכים י"א, א') שמי שאינו מחכה לביאת המשיח, הרי הוא כופר בתורה ובמשה רבינו. ומרן הגרי"ז מברסק זצ"ל היה מדגיש את דברי הרמב"ם הללו, ש"מי שאינו מחכה לביאתו" הרי הוא כופר בתורה, ה' ירחם. אם כן, עלינו לחכות, לחכות באמת, לביאתו!

מו"ר מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, הורה בשנה שעברה לכמה מנהלי מוסדות, הרוצים לאסוף ממון בחו"ל, להישאר בארץ הקודש, כיון שיתכן שהבטחת חז"ל (מגילה י"ז, ב' ועוד מקומות) ש"במוצאי שביעית בן דוד בא" תתקיים בס"ד בזאת השנה ולכן טוב שישארו בארץ להקביל את פניו. מרן שליט"א אישר לי את הוראתו זו בענין ועלינו לדון בקרקע בדברים אלו.

א. הנה נתבאר בספרים שישנן מספר ברכות שמברכים בשעת ראיית פני משיח צדקנו, ובשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' צ"א) כתב בשם הגר"ש הומינר זצ"ל, כך: "הש"ת יזכנו מהרה לקבל פני משיח ונברך א"ה ארבע ברכות: א. ברוך... חכם הרזים, שבדאי יהיה שם שישים רבוא ישראל וכהנה וכהנה עד אין מספר. ב. ברוך... שחלק מחכמתו ליראיו. ג. ברוך... שחלק מכבודו ליראיו. ד. ברוך... שהחיינו". ועי"ש בד' הגרשז"א בענין. וישנם שהוסיפו ברכות נוספות. ואולם לא נתבאר האם ישנה מצוה להקביל פני משיח צדקנו ברגע בואו, או שמי שנמצא שם צריך לברך הברכות. ומצינו בברכות (י"ט, ב'): "מדלגין היינו על גבי ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל, ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אמרו אלא אפילו לקראת מלכי אומות העולם, שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם". אולם זוהי לכאורה הוראה כללית על ראיית מלכי ישראל, ולא דוקא ברגע בוא משיח צדקנו.

ב. ובעירובין (מ"ג, ב') נאמר: "כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח", ופירש רש"י: "מפני הטורח - שמניחין צרכי שבת והולכין להקביל פניו". ומסופר שמרן הגרי"ז זצ"ל ערך פרוזבול קמיה הבד"ץ דירושלים והגרז"ר בענגיס זצ"ל ברכו שיזכה להקביל פני משיח, ותהה הגרי"ז איזה מצוה יש בזה, להקביל פני משיח? וכשסיפרו על כך להגאון מטעשיבין זצ"ל הראה מקום לד' רש"י אלו, שמוכח שישנה מצוה להקביל פני משיח צדקנו. אולם לא ברירא לי האם כן הוא מדינא, או דכיון דיעשו כן בפועל, שמרוב השמחה הגדולה שבבוא משיח יקבלו פניו, על כן אית ביה טירחא.

וכתב לי מו"ר הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאכן יש בזה מצוה, וכהקבלת פני רבו, אשר היא מצוה.

והנה חיוב הקבלת פני רבו הוא ברגל, ואולם כ' הריטב"א (סוכה כ"ז, א'): "מעשה ברבי עילאי כו' ... ואמר ר' יצחק מנין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל, פי' בדליתיה במתא דאי בדאיתיה במתא בכל יום ויום הוא חייב. שנאמר 'מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת' מכלל דבחדש ושבת איבעי ליה למיזל. פי' כשהוא בתוך התחום, ומינה לראותו ברגל כשהוא מחוץ לתחום, ור' יצחק נקט מאי דשכיח ביה פשיעותא טפ"י. ונמצא שכשהתלמיד נמצא במתא דרבו, חייב להקביל פניו בכל עת. וכן הוא בפנ"י (ר"ה ט"ז, ב') שמצד הסברא צריך היה התלמיד להקביל פני רבו בכל שעה, אלא אי אפשר לעשות כן משום ביטול מלאכה, ולכן תיקנו לילך להקביל פניו בשעה שהעם בטלים ממלאכה.

והנה בספרי יואמר שמואל' (סי' ל"ד) ברתיה בס"ד שישנם כמה גדרים

וטעמים למצות הקבלת פני רבו, שמד' הנוב"י (תניינא או"ח צ"ד) נתבאר שעניינו קבלת שפע מהרב. ואולם מדברי הרמב"ם (ת"ת ה' ז') נראה בפירוש שסבר שחיוב זה הוא מדיני כבוד רבו. ומדברי הפנ"י נראה שיסוד חיוב הקבלת פני רבו ברגל הוא משום תלמוד תורה, שאדם המצוי אצל רבו יחכים מתורתו, ומהנהגות גדולה שימושה יותר מלימודה' שלו. וכן חזינן מדברי הפרמ"ג (א"א סי' תקנ"ד סק"ב). ולפי"ז י"ל שאכן ישנה מצוה להקביל פני משיח דוקא בעת בואו, משום שאין לך כבוד רבו גדול מזה, לכבדו בשעת בואו דווקא (ומכאן אסמכתא נכונה למנהג קהילות החסידים להקביל פני רבם בשובו מחו"ל, וכ"ש בהמשיח שיבוא). ויתכן שגם יהיו השפעות גדולות ברגע בוא משיח, בהתאסף רבבות ישראל יחדיו, ואולי ג"כ נזכה ללמוד תורה והנהגות טובות דוקא בעת בואו. כה יזכנו ה' לראות בקרוב. והרה"ג רבי חנוך גבהרד שליט"א הראני מקום לד' הש"ס בכתובות (ק"ד, א'): "בשעה שהצדיק נפטר מן העולם אומרים מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע צדיק פלוני בא. אומר להם יבואו צדיקים ויצאו לקראתו, ואומרים לו יבא בשלום ינחו על משכבותם". ולכאורה שם הוא ענין של כבוד בהקבלת פני הצדיק, ולא מצוה, דהא 'במתים חופשי'.

ג. אמנם, גם אם אכן ישנה מצוה בעצם הקבלת פני משיח צדקנו בעזה"ת"ש, אכתי יש לברר מנין לנו שצריך להתכונן למצוה זו טרם זמנה. והתייחס בשאר מצוות שאנו יודעים עיתן, נחלקו הפוסקים

מה הביא את ה'חפץ חיים' לצום 40 יום?

מסירותם ודאגתם של גדולי ישראל לזולת

הרב אהרן כהן

ויעמוד פינהס ויפלא ותעצר המגפה (תהלים ק"ו, ל')

למדמים אנו מפנחס כמה שטוב וראוי לירא שמים להתפלל גם על זולתו ולא רק על עצמו.

פנחס שקנא את קנאת ה' והמית את זמרי בן סלוא נשיא שבט שמעון. כאשר יצא מן האוהל שלו, ראה שנתקבצו בני שבטו של שמעון ורצו לפגוע בו על שהמית את נשיאם, מיד בא מלאך משמים והמיתם.

הגמ' בסנהדרין (פ"ב:) אומרת ששישה ניסים נעשו לו באותו זמן. אחד מהם "שבא מלאך והשחית בעם...", מדוע השחית המלאך בעם? התשובה היא, פירש רש"י שם: "והוטרדו בני שבטו ולא הרגו לפנחס".

כשראה פנחס את מה שקורה לפניו, שאנשים מתים בשבילו, מחל על כבודו, התעלם משנאתם ומרצונם להמיתו ונעמד להתפלל עליהם, כמו שנאמר "ויעמוד פנחס ויפלא ותעצר המגפה". וסילק את המלאך מהם שלא יהרגם עוד.

אדם השרוי בצער ונזקק לישועה לא יאמר לעצמו, שלום עלי נפשי, אלא ייקח ללבו את צער חבריו, ויחשוב כאילו זה הסבל שלו, ויתפלל לפני בורא עולם שיעזור וישיע את חבריו בכל מה שצריך. טוב יעשה החבר אם יאריך מעט את תפילתו ויוסיף תפילה קצרה או ארוכה בשביל חבריו.

בסיפור דלהלן המובא בספר "המגיד מדבר", רואים אנו את דאגתו ומסירותו של החפץ חיים לשני.

תלמיד, אשר אובחנה אצלו מחלה שאיימה על חייו רח"ל, בא לפני רבו החפץ חיים וצ"ל בראדן כדי לבקש ברכה. הרופאים כבר אמרו לתלמיד ולמשפחתו שאינם יודעים מזור למחלתו, ועם כל יום נוסף שחלף, אבדו הקרובים תקוה. ה"חפץ חיים" הקשיב לתלמיד הצעיר ואמר לו שיתן לו עצה בתנאי שלעולם לא יספר על כך לאיש. התלמיד הסכים מיד.

הנחה אותו ה"חפץ חיים" ללכת לתלמיד חכם מסוים המתגורר בעיירה קטנה. "ספר לו על מצבך ובקש ברכה", אמר ה"חפץ חיים",

<< המשך מעמוד קודם

האם צריך להתכונן למצוה, כמו להשיג שופר ולקנות ד' מינים וכו', עוד בטרם זמן המצוה, עי' לקח טוב' (כלל ו' אות ג'), מנ"ח (מצוה א) ונשמת אדם' (כלל פ"ח), ועי' בס' שלהי דקייטא' (סי' קט"ו). אך מהיכ"ת דה"ה במצוה אשר כלל לא ברור מתי תבוא לידינו ונקיימנה. אפשר היום, או למחר, או בשנה הבאה וכו'.

והשיבני מרן הגר"ח שליט"א: "עלינו לצפות כל רגע". וכנראה כוונתו היא שכיון שעלינו לצפות בכל רגע שמישיח צדקנו יבוא הרגע, אם כן מבחינתנו המצוה מונחת לפנינו. ואולם אם כן לכאור' תהיה בעיה להתרחק מא"י, גם לצרכים חשובים ונכבדים, בכל יום ויום, ולא דוקא בשנת מוצאי שביעית. ואם צרכי מצוה אחרים דוחים מצוה זו, א"כ מדוע בשנה זו בדווקא, שנת מוצאי שביעית, יש לדקדק יותר ולא להתרחק מא"י. ואולי כוונתו היא שכיון שאמרו חז"ל שבמוצאי שביעית בן דוד בא, לא לחינם אמרו כן, אלא להורות לנו שאף שחובה עלינו לצפות לבואו בכל

הוא יתן לך ברכה ובעזרת ה' יתברך אתה תחלים". הצעיר שמע בקול רבו ופנה מיד לאותו תלמיד חכם, ואכן, תוך תקופה קצרה ובאופן לא יאומן הוא החלים. הוא המשיך בלימודיו בישיבה, ובסופו של דבר עקר מראדן, הקים משפחה, וכפי שהודרך, מעולם לא סיפר לאיש אודות מאורעות אלה.

אחרי למעלה מעשרים שנה, חלתה גיסתו של אותו תלמיד במחלה מסתורית ל"ע. עד מהרה נתברר לו שהיא סובלת מאותה מחלה שהוא סבל בעבר, אך הוא לא אמר דבר. אשתו זכרה שפעם דיבר על מחלה מסתורית שסבל ממנה בעבר, ובכל פעם שדיברה על כך הוא התחמק וסירב לדבר. ככל שניסה לערפל את דבריו לחצה עליו אשתו שידבר בתקוה שסודו יעזור להציל את חיי אחותו. גם אשתו וגם גיסתו הפצירו בו לגלות את אשר קרה לו ואיך נרפא. הוא הסביר להם שזהו סוד שנבצר ממנו לגלותו, אך הן עמדו בשלהן.

לבסוף ניחשה התנגדותו והוא חשב באופן הגיוני שאחרי כל כך הרבה שנים שהוא כבר מילא אחר אזהרתו של ה"חפץ חיים" יכול הוא לגלות, וסיפר לאשתו את אשר קרה לו. הוא סיפר על הופעתו לפני רבו ועל עצתו של הצדיק ללכת אל תלמיד חכם מסוים בעיירה קטנה הרחוקה מראדן. אשתו וגיסתו נתמלאו תקוה, אולי תהא זו הצלתן. זמן קצר לאחר מכן, החל להרגיש רע. הוא נבהל מאד, ואמר לאשתו שעליו לנסוע מיד אל ה"חפץ חיים".

הוא עשה את הדרך הארוכה בחזרה לראדן אל ה"חפץ חיים" שהיה אז זקן וחלש ה"חפץ חיים" זכר את פגישתם הישנה והקשיב בשקט לסיפורו של האיש, ואז דיבר בשקט ולאט: "הלואי ויכולתי לעזור לך, אך מה אוכל לעשות? כשהיתה לך המחלה לראשונה, הייתי צעיר וצמתי ארבעים יום עבורך, כדי שתתרפא. היום אני כבר זקן מידי ואינני יכול לצום כמו אז".

לא רק שה"חפץ חיים" צם במשך ארבעים יום עבור תלמיד אחד, אלא שהעמיד את הדברים בצורה כזו שיראה כאילו הודות לברכתו של תלמיד חכם אחר נתרפא. אלו מנהיגיו של כלל ישראל! אשרי העם שככה לו!

יום ויום, מ"מ כעת יש לצפות יותר, משום סגולת הזמן המיוחד דמוצאי שביעית, וצ"ע לע"ע. וידידי הרה"ג רבי שלמה פורנברג הסביר שכוונת מרן שליט"א אינה לחיוב או מצוה גמורה, אלא לחביבות הענין, ועצה טובה קמ"ל לאלו שייסעו לחו"ל, ובהיותם בחו"ל יבוא משיח צדקנו ואזי בודאי יצטערו על ריחוקם ממקום הקבלת פניו. ואי"ה אשוב ואשנה פרק זה, בתקוה שלא נצטרך לזאת, ותשבי יתרף שאלותינו השתא הכא.

והלום שאלתי את מרן הגר"ח שליט"א כך: בדבר אשר כתב לי רבנו שליט"א שמן הראוי שלא לצאת לחו"ל, כדי לצפות להקביל פני משיח צדקנו בקרוב, ולכאור' הרי בימינו אפשר לטוס מחו"ל לרא"י ולהגיע לא"י תוך כמה שעות. ומאי גרע מהמתגוררים בסוף ארץ ישראל שנוסעים עד ירושלים ג"כ במשך כמה שעות. והשיב מרן הגר"ח שליט"א: "צריך לראותו מיד".

כאשר ראה מיהו הדורש המופלא, התמלא בושא, והתנפל לפני רגליו וביקש את סליחתו על שביזה אותו ופגע בכבודו, 'הסר דאגה מלבך' - אמר לו הרב - 'אכן צדקת בדבריך, אינני מתאים להיות עגלון ואף לא עוזר של עגלון'

כשרבי ישע בער סולוביצ'יק היה לעוזרו של העגלון

הרב ישראל ליוש

יְפָקֵד ה' אֱלֹהֵי הַרְוֹהֶת לְכָל בְּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה (במדבר כ"ו, ט"ז)

פירש רש"י: 'כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר, הגיעה שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי, אמר לו הקב"ה, לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל, וזהו שאמר שלמה, נוצר תאנה יאכל פריה.'

מלכות של תורה - מבארים המפרשים - איננה כמלכות של שררה העוברת בירושה מדור לדור, אלא היא נקנית בעמל וביגיעה, יהושע קנה את מלכותו של משה רבינו, כי משה לא היה מלך של כבוד ושררה, אלא מלכות מכח התורה, כמו שנאמר במדרש תנחומא: 'לפי שעסק משה בתורה נעשה ראש ומלך, שנאמר ויהי בישורון מלך', והדרך לקנות מלכות שכזו היא ע"י ביקוש החכמה, כיון שיהושע לא מש מתוך האהל והתייגע רבות כדי לקנות את תורתו של משה, לכן זכה להתמנות לירשו של משה רבינו - מלך התורה.

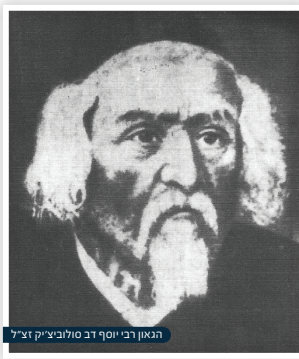
...

רבה של בריסק, הגאון רבי יוסף דב סולוביצ'יק זצ"ל בצעירותו למד בישיבת וולאז'ין, כבר אז נכרו בו כישרונותיו, בקיאותו בכל חלקי התורה היתה לשם דבר בקרב בני הישיבה, הוא לא הסתפק בזאת ועז היה חפצו ללמוד פסיקה הלכה למעשה, לשם כך החליט לנסוע לעיר 'ברודי', שם התגורר הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל, כדי לעשות אצלו 'שמוש' וללמוד ממנו הלכה למעשה.

אך כאן נצבה בפניו בעיה לא פשוטה, 'כסף מנלן?' הנסיעה היתה ארוכה והיא אמורה לעלות ממון רב, שלא היה מצוי כלל בכיסו, אבל לא שאיפה ורצון כשל ר' ישע בער יוכרעו בגלל בעיית ממון, ובלבו עלה רעיון נועז, הוא לבש בגדי עגלון והציע לעגלוני המקום שהוא יהיה העוזר שלהם, ובתמורה לכלל הוא יסע איתם לאן שפניהם מועדות, וכך היה, הוא התגבר על עדינות נפשו, והחל לעבוד בעבודה הבזויה הזו, ניקה את גלגלי העגלות מהבוץ שנתפס בהם, שימן את הגלגלים בזפת, ואף הכין תבן ומספוא לסוסים, סבל גדול היו מלאכות אלו עבור הרב, אך הוא סבל הכל באהבה ובשמחה מתוך תקוה שכך הוא יצליח להגיע לברודי, ללמוד תורה מפי הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל.

לאחר כמה ימים הגיע סוחר וביקש שיקחו אותו לברודי, שמח הרב שמחה גדולה, הנה שאיפתו מתגשמת והוא נוסע לעיירתו של רבי שלמה קלוגר. לאחר שהכינו את העגלה והסוסים והפליגו לדרכם ביקש העגלון מהרב - עוזרו הנאמן - להחליף אותו בנשיאת המושכות. גם את העבודה הזו עשה הרב בשמחה, הרי גם היא תביא אותו בסופו של דבר אל מחוז חפצו.

רבי ישע בער נושא את המושכות, אך מוחו לא שם, הוא מהרהר בדברי תורה, הרי עוד כמה שעות יעמוד לפני רבי שלמה קלוגר ועליו יהיה לומר לו דבר לפול בהלכה, הרב היה שקוע כ"כ בלימוד עד שלא שם לב שהסוסים ירדו מהדרך והחלו להסתובב ביערות בידי הדרך. לפתע התעורר העגלון משנתו ומבחין כי הסוסים משוטטים והרב - העוזר כלל לא מכוון את המושכות, שאג העגלון על הרב והחל מבזה אותו: 'אינך מתאים להיות עגלון, ואפילו לעוזר של עגלון לא הייתי

הגאון רבי יוסף דב סולוביצ'יק זצ"ל

ממנה אותך'. גם את העלבונות הללו ספג הרב בשמחה, הרי כל זה שווה כדי להגיע ללמוד תורה מפי רבי שלמה קלוגר. כשהגיעו לעיירה שאל הרב את התושבים היכן גר הרב קלוגר, לפלא היה בעיניהם, מה לעגלון פשוט כזה עם כבוד הרב. כשנכנס אל הרב החל לשאת ולתת עמו בדברי תורה, התפלא הרב קלוגר על חכמתו של העגלון הזה, ושאלו: מי הוא? ומהיכן הוא? לאחר שחשף רבי ישע בער את זהותו, הכניסו הרב לבית המרחץ ונתן לו בגדי החלפה ראויים לכבודו.

עתה, ביקש רבי שלמה קלוגר מרבי ישע בער: "בשבת הקרובה ישא כבודו את דרשת השבת המרכזית", בני העיר נהנו מהדרשה הנפלאה, וכולם שחו אודות חכמתו ובקיאיותו של הרב הצעיר, בין שומעי הדרשה היה גם אותו עגלון מעסיקו של העוזר - רבי ישע בער, כאשר ראה מיהו הדורש המופלא, התמלא בושא, והתנפל לפני רגליו וביקש את סליחתו על שביזה אותו ופגע בכבודו, "הסר דאגה מלבך" - אמר לו הרב - "אכן צדקת בדבריך, אינני מתאים להיות עגלון ואף לא עוזר של עגלון".

הנה לנו ספור מדהים, כיצד נקנית מלכות של תורה, לא בירושה ולא בדרך של כבוד, רק ביקוש מתוך עמל ויגיעה.

הבטחת התורה "כי לא תשכח מפי זרעו" תתקיים בסנדלרים ובחייטים!! זעק ר' חיים מבריסק בפני באי ועידת פטרבורג

וכששאלו את החפץ חיים מדוע בא לוועידה? ענה: עושים ניתוח לאחותי ולא אבוא?

הרב בנימין גולד

"צָרוּר אֶת הַמְדִינִים וְהַמִּיתָם אוֹתָם כִּי צָרִים הֵם לָכֶם" (במדבר כ"ה, י"ז-י"ח) מכאן אמרו חז"ל (מדרש תנחומא): הבא להורגך השכם להורגו! שהמדינים רצו להחטיא את ישראל והמחטיא את ישראל קשה מן ההורגו, וכמו שראינו ששתי אומות שקדמו את ישראל בחרב ושתי אומות בעבירה, מצרים ואדום שקדמו בחרב, עליהם נאמר "לאי תתעב אדומי" "לא תתעב מצרי". עמון ומואב שקדמו את ישראל בעבירה להחטיא את ישראל, עליהם נאמר "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא בקהל ה'" וזה שנאמר על המדינים "צרור את המדינים".

וממשיך המדרש להזהיר: שזה ציווי התורה, ואין לסטות ממנו כהוא זה, גם בדבר זה שנכנס לאדם רחמים וכדו', אסור לסטות מציווי התורה, ומי שסוטה מהדרך אפילו בגלל סיבות כאילו אנושיות או סיבות הזמן וכדו', הרי יבוא לו מזה רק הפסד וצרות, ומביא המדרש 'אתה מוצא במי שבא עמהם ברחמים, לסוף בא לידי בזיון מלחמות וצרות, ומיהו? זה דוד, שנאמר "ויאמר דוד

אעשה חסד עם חנון בן נחש" א"ל הקב"ה 'אתה תעבור על דברי שאני כתבתי "לא תדרוש שלומם וטובתם" ואתה תעשה עמהם גמילות חסד "אל תהי צדיק הרבה" שלא יהא אדם מוותר על התורה... לבסוף בא לידי בזיון "ויקח חנון את עבדי דוד ויגלח את חצי זקנם וגו'" ואח"כ לידי מלחמה עם ארם נהרים ועם מלכי צובה ועם מלכי מעכה ועם בני עמון ארבע אומות, מי גרם לו שבקש לעשות טובה עם מי שאמר הקב"ה לא תדרוש שלומם וטובתם לכן כתוב "צרור את המדינים".

אין לסטות מדברי התורה כהוא זה, ואפילו נראה לנו כי המטרה נעלית! התורה היא המציאות של החיים בעולם, ואין ח"ו לשנות אותה לפי המציאות - מי שעושה כן רק יוצא נפסד מזה!

...

גדולי ישראל עמדו בכל הדורות כחומה בצורה, כנגד כל שינוי שרצו השלטונות להכניס בכל מקום בצורת מסירת התורה והעמדתה בישראל.

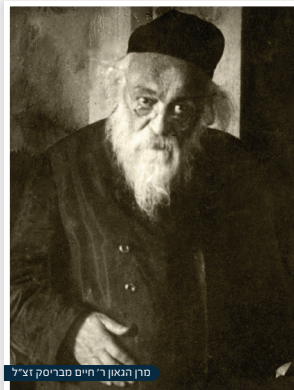
אחד המקרים המפורסמים, היתה סגירת ישיבת וולאז'ין בשנת תרנ"ב, שמרן הנצי"ב שעמד בראשות הישיבה, החליט החלטה קשה מנשוא אבל גורלית והיסטורית לאומה היהודית, לסגור את אם הישיבות, ישיבת וולאז'ין המעטירה, ולו רק בגלל שהשלטונות רצו שיכניסו בלימודי הישיבה לימוד חול, ואף שיש שטענו בתוקף, כי בזה יבוא הסוף על הישיבות בעם ישראל, לא הסכים הנצי"ב לשמוע, ואמר: הקב"ה הפקיד בידינו את התורה, אנחנו צריכים

לשומרה כפי שקבלנוה ללא שינוי כלל, כל שינוי יכול להביא בהמשך לשכחת התורה בכלל, ועדיף לסגור את ישיבת וולאז'ין, מאשר לשנות אפילו פסיק מהתורה הקדושה. ובאמת שבזכות מעשה כביר זה, קמו עוד ועוד ישיבות בכל רחבי ליטא ופולין. אחד המקרים הנוספים שהרעישו עולם ומלואו קרה בשנת תר"ע, השלטונות הרוסיים הודיעו כי מהיום כל הרבנים יהיו חייבים להשתלם בשפה הרוסית ובלימודים כלליים, כל גדולי הדור נזעקו להשתתף בוועידה מיוחדת בעיר פטרבורג, והשתתפו שם כל מאורי הדור, ר' מאיר שמחה מדינסק, ר' חיים עוזר מוילנא, ר' איצלה פוניבזר ר' חיים מבריסק, ועוד רבים, ושם התגלעה מחלוקת גדולה מאד בין גדולי הרבנים, ר' מאיר שמחה, ר' חיים עוזר ור' איצלה פוניבזר, ואיתם רוב רבני הוועידה תמכו בדרישה זו שהרבנים ילמדו את השפה הרוסית, ומנגד עמד כצור החלמיש ר' חיים מבריסק ואיתו ר' משה לנדינסקי שהיה שליחו של החפץ חיים לוועידה.

מבלי להכנס לצדדים לכאן ולכאן שהיו בין ראשי ההרים, רק נציין שר' חיים מבריסק עמד ונאם שלא כהרגלו, ודיבר בתקיפות גדולה על האיסור לשנות כהוא זה מדרך התורה המסורה זה דורות, כי ההבטחה "כי לא תשכח מפי זרעו" זה רק אם לא ישנו כהוא זה מהתורה, אבל אם ישנו אזי אין לנו הבטחה זו, ולכן אין מקום לטענה 'כי יש קצת לוותר בשביל המשך קיום התורה'. את דבריו הנרגשים סיים ר' חיים: שאין אתם צריכים לדאוג לתורה, אפילו אם הרבנים לא יוכלו ללמוד תורה וללמדה אם לא יקבלו את גזירת השלטונות, אזי ההבטחה "כי לא תשכח מפי זרעו" תתקיים אצל הסנדלרים והחייטים.

מרחן החפץ חיים שלח את ראש ישיבת ראדין כשליחו לוועידה, והזהירו שאם הוא רואה שהולכים לקבל את ההצעה של השלטונות, מיד ישלח לו סלגרמה והוא יקח מטלטליו ומיד יגיע לפטרבורג, וכך הוה, ר' משה שלח סלגרמה לחפץ חיים, ומיד ארז הח"ח מטלטליו, ונסע לדרך הארוכה לפטרבורג, בואו לוועידה הפתיע את הנוכחים, ור' מאיר שמחה שגם הופתע מאוד מבואו, מיד שאלו: מה קרה שהרב הגיע פתאום? ענה לו החפץ חיים 'עושים כאן ניתוח לאחותי ולכן הגעתי', חשב ר' מאיר שמחה כי הח"ח מתכוון בפשטות, ולכן התעניין היכן הניתוח ובאיזה בית חולים זה אמור להתבצע, ענה לו הח"ח התכוונתי לאחותי התורה כמאמר שלמה: "אמור לחכמה אחותי את", ויען כי שמעתי שרוצים לנתח ולהכניס בה שינויים באתי לכאן...!

הח"ח דיבר בהתרגשות גדולה מאד בפני הרבנים, עד שדבריו התקבלו והרוב החליטו להתנגד להחלטת הממשלה הרוסית, והתבטא אז ר' מאיר שמחה רבה של העיר הגדולה דזינסק, 'כי הנה בא יהודי קטן קומה, תושב עיירה קטנה ושמה ראדין, ובדבריו הפשוטים, מצליח להרעיש את העולם הגדול, יותר מהרבנים הגדולים של הערים הגדולות שדברו בעמקות ובחריפות'.

מחן הבאור ר' חיים מבריסק זצ"ל

הגרי"ח זוננפלד זי"ע היה היחיד שאזר עוז ותעצומות ונכנס פנימה, ותיכף ומיד פינה לעצמו מקום בתוך הקהל הרב שעמד שם בצפיפות, עלה על הבימה והכריז בקול אדיר ותקיף את החרם כנגד בתי הספר החדשים.

מרא דארעא דישראל הגרי"ח זוננפלד זי"ע נלחם בקנאות עילאית למען טהרת החינוך בירושלים

הרב מנשה גליקאזאהן

"הֲבִינִי נְתָן לֹא אֶת פְּרִי־שְׁלוֹם" (במדבר כ"ה י"ב)

רבינו בחיי מפרש את דברי הכתוב וז"ל ע"ד הפשט הבטיחו בברית שלום שלא יפחד מאחי זמרי שלא ינקמו נקמתו ומה יהיה שכרו? והייתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם, שתהיה לו הכהונה נצחית. לאחר שפנחס מקנא את קנאת ה', מבלי להסס ולהתמהמה עושה פנחס את אותו מעשה כביר ואמיץ, מבטיחו הקב"ה שאין לו מה לפחד על עצמו, וזאת בנוסף למתנת כהונת ברית עולם שזיכהו ה' יתברך. וכן לפי הפירוש שמובא שפנחס זה אליהו זכור לטוב, זוכה הוא להיות אליהו מלאך הברית.

הפלא יועץ (קנאה) מרחיב את היריעה בעניין מעלת הקנאות, ובסוף דבריו כותב הוא, "הא למה הדבר דומה? למי שרואה באחד שמכה את אביו ואת אמו מכת אכזרי ומחרפם ומגדפם, שלא יוכל להתאפק מלמסור נפשו עליהם הצילם, וכאיש מלחמות יעיר מלחמה, לא ישוב מפני כל. על אחת כמה וכמה לכבוד אבינו שבשמים. כי כעס לאביו בן כסיל וממר לילולדתו, ובוודאי שהמקנא לכבוד המקום ועושה כל אשר בכוחו לעשות לא תאונה אליו הרעה. "ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב" כי ה' עזרם ומגנם."

מלחמת חורמה ללא פשרות לחמו גדולי וצדיקי ירושלים מבני היישוב הישן, בקנאות עילאית לחמו על כל קוצו של יו"ד לבל יכנסו רוחות חדשות למחננו חלילה, ולהשאיר את החינוך בדרך ישראל סבא מבלי לשנות כמלוא נימה. בספר "בדידי הוי עובדא" מביא מעשה מרטיט שאירע עם מרא דארעא דישראל, הגאון ר' יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל,

דוגמא מאלפת איך הגאון הנ"ל קינא את קנאת ה' ללא מורא וכיצד ה' שומר על הצדיקים בשעה שמקנאים את קנאתו. כפי שכתב בפלא יועץ "ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב."

היה זה בעיצומה של מלחמת קודש שניהל מרן השרף מהרי"ל דיסקין זצוק"ל כנגד שלוחי ההשכלה הארורה ששלחה טלפיה ואיימה להכניס צלם בהיכל: להקים בתי ספר בתוככי עיה"ק ירושלים תובב"א, השרף מבריסק יחד עם אריות שבחבורה, גדולי ירושלים, חתמו על חרם חמור כנגד אותם בתי ספר. באותה תקופה בשנת תרמ"ב הופיע בירושלים אחד מראשי משכילים, ובא להתפלל בביהמ"ד "חורבת ר' יהודה החסיד" שהיה באותה עת ביהכנס המרכזי בעיר הקודש ירושלים. הגבאים של בית

הכנסת, שאחדים מהם היו כבר מהמתונים כלפי המשכילים, הכינו לקראת שבת מקום מיוחד במזרח עבור אותו אורח משכיל. באותה שבת קרא הגאון מבריסק את תלמידו הגרי"ח זוננפלד, וצווה לגשת אל עבר בית הכנסת 'החורבה' בלוויית עוד שניים מתלמידיו הגאוני ר' יעקב אורנשטיין ור' יצחק שלמה בלויא, ולהכריז קבל עם ועדה את דבר החרם על בתי הספר החדשים שהוקמו ע"י המשכילים. השלושה הלכו, אך בהגיעם לשער בית הכנסת הופתעו לפגוש חבורת בריונים שצבאו על ביהכ"נ מכל צד, הגרי"ח זוננפלד זי"ע, היה היחיד שלבש עוז ותעצומות ונכנס פנימה, ותיכף ומיד פינה לעצמו מקום בתוך הקהל הרב שעמד שם בצפיפות רבה. עלה אל הבימה והכריז בקול אדיר ותקיף את החרם נגד בתי הספר. מיד כשסיים את דבריו התנפלו עליו הבריונים בחימה שפוכה והפליאו בו את מכותיהם, ורק בנס ע"י הסערה שהתחוללה במקום יצא הגרי"ח זוננפלד חי מתחת ידם, ועוד זמן רב היו ניכרים על גופו הטהור סימני ההכאות של אותם בריונים. למקורביו שהעירו את תשומת ליבו על כך הסביר, אלו הם אותות כבוד שקיבלתי על הצטיינות במערכה...

כיובל שנים לאחר אותו מאורע שאירע בחורבה, זמן קצר לאחר פטירתו של הגרי"ח זוננפלד זי"ע, אירע אסון מחריד בעיר יפו, בית ספר התמוטט וכשבויעים לאחר מכן נמצאה יד קטועה בין ההריסות הרבות כשעליה לבוש שעון יד. היד הקטועה הובאה לבית רבה של יפו, הגאון רבי יוסף צבי הלוי, כדי לברר של מי היא ולקבוע הלכתה, אחרי שכבר כמה ימים עוד לפני שמצאו את אותה יד קטועה, היה חשש כבד בקרב אנשי העיר שאחד מהמורים הוותיקים בבית הספר נקבר חי באותה מפולת מחרידה. רבי יוסף צבי בדק בעיון רב את היד ואת השעון והלבוש שעדיין היו מונחים עליה. לפתע נפל ארצה והתעלף מגודל ההתרגשות שאחזה בו. לאחר שהעירו אותו מעלפוננו והתאווש קמעא, החל לזעוק בחרדה איומה: "אוי מי ישער את גודל עומק הדין, הרי זו היא אותו היד שבשעתו הורמה בעזות על גופו הטהור של מרא דארעא דישראל הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל" בשעה שהכריז בבית הכנסת 'רבי יהודה החסיד' את דבר החרם נגד בתי הספר שאין רוח חכמים נוחה הימנו.

היא ולקבוע הלכתה, אחרי שכבר כמה ימים עוד לפני שמצאו את אותה יד קטועה, היה חשש כבד בקרב אנשי העיר שאחד מהמורים הוותיקים בבית הספר נקבר חי באותה מפולת מחרידה. רבי יוסף צבי בדק בעיון רב את היד ואת השעון והלבוש שעדיין היו מונחים עליה. לפתע נפל ארצה והתעלף מגודל ההתרגשות שאחזה בו. לאחר שהעירו אותו מעלפוננו והתאווש קמעא, החל לזעוק בחרדה איומה: "אוי מי ישער את גודל עומק הדין, הרי זו היא אותו היד שבשעתו הורמה בעזות על גופו הטהור של מרא דארעא דישראל הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל" בשעה שהכריז בבית הכנסת 'רבי יהודה החסיד' את דבר החרם נגד בתי הספר שאין רוח חכמים נוחה הימנו.

"מודה אני לפניך" - אמר אפרים בהגיה חסידית. מוידה... לפניך... בבכי קורע לב השיבו לעומתו: "מִלֶּךְ חַי וְקַיִים". היה זה בכי שהתפרץ אחרי חודשים רבים שאבו לבכות אלא שמעיין דמעתי יבש

סיפור מרטיט על אנשי מעשה והצלה כפולה • 'שהחזרת בי נשמותי'

הרב אברהם פוקס

"פִּינְיָהם בְּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן" (במדבר כ"ה, י"א)

פנחס, בזכות המעשה שעשה, זכה להציל את כל עם ישראל, וכמו שמפרש האלשיך הקדוש: "זה אמר 'ולא כליתי', לומר אל תשיתו לב אל המתים במגפה - עשרים וארבע אלף, כי אם אל כל המון ישראל, אשר היו מתים לולא קנאתו. כי זכות שארית פליטת כל ישראל מלכלות תלוי עליו. וזהו 'ולא כליתי וכו'". וזה בעצמו רמז למעלה, 'וידקור את שניהם וכו' והיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף', לומר שעל ידי מעשה פנחס היה מספר למתים, ואלמלא זה, גם את הכל היה מכלה. חס ושלום".

כאשר יהודי עושה מעשה טוב, אינו יכול לחזות את גודל תוצאותיו הברוכות, וכבר שנינו: 'מגלגלין זכות על ידי זכאי'.

אפרים גרינברג הגיע לאושוויץ עם אשתו ושני ילדיו, בן ובת. משפחה חסידית, דבוקים באדמו"ר מבעלזא, שהוגלו עם כולם ברכבות המוות למחנה המוות. ההלם שאחז את המשפחה הצעירה היה מצמית. מי היה מאמין שיש בעולם כזה רוע. את הסלקציה שרדו, אולם הבינו שלא ירחק היום ויפידו. אפרים, שנשא עמו דברי ערך וסכומי כסף, נתן את אשר לו כשוחד לכמה מרצחים להצלת

חיי אשתו וצאצאיו, שהגיעו לאחר מסע עקלתון לעיר פסט בהונגריה. אפרים עצמו נותר באושוויץ ונערך, בתפילות בעיקר, לקרב על חייו שלו. הוא נשבע לעצמו להיאבק כל עוד נשמה באפו, ואחז בשרידי האמונה בכל כוחו. והוא הצליח לשרוד. בהיפתח השערים מצא עצמו, אבא ובעל צעיר, מזה-רעב, שבור-לב וחולה-שחפת, בבית-חולים בשבדיה שבסקנדינביה.

בצעד נואש והזוי, עשה כמה ניסיונות להודיע לאשתו שהינו חי ומאושפז בשבדיה. מסתבר שאחד הניסיונות, באמצעות חייל טוב לב, ששכב לידו בבית חולים והחלים, צלח. החייל רק סיפר לשכנו שהוא נוסע להונגריה, וכבר היה בידו מכתב לאשתו. לא, אין לו כתובת, כלום, אבל ברכבת בהונגריה הוא ראה אשה עם בן ובת, וכששאל אותם לשמם הבין שהמכתב עבורם. אשתו פתחה את המעטפה בידיים רועדות. היא קראה בעיניים מטושטשות מדמעות, ושמה פעמיה לשבדיה, היא הסתייעה בארגונים שונים ונחתה בנמל בירת שבדיה. המשפחה התאחדה מחדש, שוב דמעות, אבל הפעם שונות מקצה לקצה מדמעות הפרידה על אדמת אושוויץ הארורה. אפרים גרינברג התעשת מהר. הוא מצא להם קורת גג בפרבר שבדי, ומאחר והיה לו ידע ורקע בתחום השעונים, פתח חנות לתיקון שעונים. עד מהרה שמעו, מומחיותו ויושרו הגיעו לכל העיר ולערים שכנות. הלוקחות צבאו על חנותו, הוא ראה ברכה, הכסף היה מצוי בכיסו. עתה, משזכו לראות מעט שלוה ופת ברווח, החליטו להעניק משלם לניצולים שהגיעו אף הם לשבדיה. בכל יום חמישי היתה

הגברת גרינברג אופה חלות ועוגות, מבשלת מרק מהביל, וביום שישי, יום בו היתה החנות נסגרת בשעה מוקדמת, היו אפרים ואשתו מעמיסים סלים וסירים על עגלה ועושים דרכם ללידינגה. 'לידינגה' היא עיירה קטנה סמוך לשטוקהולם, בירת שבדיה. בקיץ 1945 שטפו את שבדיה אלפי פליטים שהשתחררו מהמחנות, ובכללם בנות צעירות. עשרות הבנות ששהו ב'לידינגה' נאספו ממש מהרחובות. היו ארגונים נוצריים שאספו בנות כמותן מתוך רגשי חמלה, וניסו להשיב להן את צלם האנוש שנגזל ונסדק במחנות. היו גם ארגונים ציוניים ורפורמים שקלטו בנות יהודיות ניצולות, והקימו עבורן מעין קייטנות, כשהמגמה היתה להעלותן למדינת ישראל ההולכת ומוקמת. היו גויים רחמנים, בעיקר עריריים, שאמצו בנות. לבנות לא היתה יכולת התנגדות, וגם אם היתה לא היתה מועילה להן.

שני אנשים נלחמו בגפם נגד הארגונים והגויים, וניסו להציל כמה שיותר בנות שלא יאבדו לעם ישראל: רבי בנימין זאב יעקבזון זצ"ל ורבי שלמה וולבה זצ"ל. הרב יעקבזון היה איש 'ועד ההצלה' ו'קרן התורה', שלפני השואה התמנה לרבה של קופנהגן. הרב וולבה, שלמד בקלם, ונתינתו הזרה חייבה את יציאתו משם, הגיע לזמן קצר לשבדיה. שניהם, כך הסתבר למפרע, היו שליחי ההשגחה להציל כמה מבנות ישראל ע"י המוסד שהקימו - 'לידינגה'.

יום אחד נכנסה אישה הדורה לחנות השעונים של גרינברג. היא הוציאה מתיקה בהתרגשות ניכרת שעון גדול ועתיק. "אדוני הנכבד, תוכל לתקן לי את השעון הזה?" השען הפנה את מבטו אל השעון והשיב לה: "אחרי שאבדוק אוכל להשיב לך". "אתה מוכן לבדוק ולומר לי?" הוסיפה לשאול. "גם הבדיקה אורכת זמן. לפחות שעתיים. אם הגברת רוצה היא יכולה ללכת לעיסוקיה ולחזור בעוד שעתיים. אני מקווה שאז אוכל כבר לומר לך". הלוקחה הרהרה קמעה. "תראה", אמרה לאפרים גרינברג, "אני לא כל כך רוצה להשאיר את השעון ללא השגחה. אתה בטח מבין... זה שעון מאוד יקר". "אני מבין. את יכולה אם תרצי לשבת על כיסא ולחכות". הוא גרר כיסא מרובע ובו רצועות בד עבות לפינת החדר. היא חככה בדעתה והחליטה שראוי הוא מתקן השעונים לאמונה. "כמה זה יעלה לי?" הקשתה לסיום, "גם את זה קשה לי לומר לפני שאבדוק", השיב גרינברג. ניכר היה שאינה ששה להיפרד מכספה. אדון גרינברג הרגיע אותה: "על הבדיקה לא אטול תשלום".

אחרי שעתיים נכנסה האישה לחנות בצעדים קלים ובסקרנות בולטת: "נו, אתה חושב שתוכל לתקן את השעון?", הוא הפתיע אותה בחיוך: "זה כבר מתוקן..." לזה לא ציפתה. "כמה זה יעלה לי?", הוא נקב במחיר פעוט, עד שנאלצה לאחוז בדופן השולחן.

לא הרפה: "כן, בהחלט. הן וצאצאיהן כבר לא יהיו יהודים. את עושה מה שהיטלר עשה. אבל בדיוק. הוא רצה להכחיד את העם היהודי וזה מה שגם את עושה!" הרופאה פרצה בבכי שאי-אפשר היה לקטוע אותו. גם הוא בכה עמה. אפרים התעשת ראשון: "אני יכול לפגוש את שתי הבנות?" "בוודאי" השיבה הרופאה, שתי האחיות לא היו מודעות למחזה שאירע, אולם נבהלו כהוגן למראה האמא החדשה שלהן שנכנסה לביתה נסערת בעליל. הן אחזו זו בזו בחוזקה והביטו באיש שלידה. מבטן חלף מזקנו הקטן לכיפה הגדולה שעל ראשו, ובמוח שתיהן חלפה מחשבה זהה: האומנם נותרו יהודים בעולם? גופן החל לרעוד באופן מפחיד. האמא מיהרה לחבק אותן.

"מודה אני לפניך" - אמר אפרים בהגיה חסידית. מוידה... לפניך... בבכי קורע לב השיבו לעומתו: "מִלְךָ חַי וְקַיִים" היה זה בכי שהתפרץ אחרי חודשים רבים שאבו לבכות אלא שמעין דמעתן יבש. היה זה בכי של שחרור לא רק מהצריף ומגדרות התיל, אלא גם מהחומות שסגרו בהן את עצמן. רופאת השיניים ומתקן השעונים סרו הצידה והמתינו שתשוב רוחן אליהן.

שתי הילדות ישבו בלב נסער שעה ארוכה עם "רבי-אפרים" ושמעו ממנו את הקורה בעולם. הן היו צמאות לכל בדל מידע, ובעיקר אם נותרו בחיים יהודים מאזור מרמורוש. הוא כמובן לא יכול היה לומר להן הרבה, אולם ניסה ככל יכולתו להשיב את רוחן ולנסוך בהן תקווה. בין לבין רמז להן שמקומן לא בביתה של האישה הנוכחיה. הוא שמח לשמוע מהן תשובה ברורה: "מה השאלה? הלוא אבא ציווה אותנו לפני שנפרדנו לשמור על יהדותנו". "מכאן ואילך אני אדאג לכן" - הבטיח אפרים גרינברג. "אבל מה יהיה אתנו כעת?" - שאלה האחות הגדולה. הוא סיפר להן על הניצולים הרבים, ועל האלפים שהגיעו לשבדיה, וכמובן על "לידיגה": "אתן תגיעו ללידיגה", אמר להן, "ותראו עוד 84 בנות כמותכן. בנות צנועות, מבתים חסידיים, שם מקומכן". הוא הבטיח להן שישתדל להסדיר את קליטתן במחנה מהר ככל האפשר. רופאת השיניים האזינה לשיחה מסומרת ומשותקת. היא לא הבינה מילה וחצי מילה מהשפה בה שוחחו. באידיש. היא כן הבינה שאחת דתה להיפרד מחלומה ומשתי הבנות. לא עלה בדעתה למחות על כך. היה ברור לה, עם כל כאב הפרידה, שזה הדבר הנכון. אדון גרינברג צודק. מתקן השעונים לא המתין לביקורו הקבוע ביום שישי, ומיהר לרב יעקבזון במחנה 'לידיגה' וגולל באוזניו את אירועי היום. הרב יעקבזון שלא היה לב אוהב כלבו, פתח זוג עיניים מיוסרות: "אתה יודע שאם אכניס עוד בת המוסד כולו בסכנת סגירה". אפרים ידע. הוא היה חלק מהווי המקום כדי לדעת שהממשלה השבדית הגבילה את מספר החניכות שהמחנה רשאי לקבל. אפרים קימץ במילים ורק אמר: "אין ברירה!" "טוב", אמר הרב יעקבזון, "תביא אותן הכי מהר שאפשר". אבל, הוסיף, הן לא חניכות במחנה. הן אורחות שלי ומתגוררות עמי ועם אשתי. זה היה הפתרון מבחינתו, למגבלה על מספר הבנות שהותר לו לקלוט. כשיגיעו המפקחים הממשלתיים יאמר שהשתיים מתגוררות בביתו ולא נמנות על בנות המחנה.

שתי האחיות, ככל בנות 'לידיגה', עלו כעבור שנתיים לארץ-ישראל ובנו בתים של תורה. הרב יעקבזון השיא אותן, כמו את כל אחיותיהן מ'לידיגה', והיה 'שושבין' ועומד-מצד-הכלה בנישואי שתי האחיות היתומות. את הקטנה השיא לאחינו, בן אחיו. את הגדולה השיא לבנו-חביבו הלא הוא הרה"ג הר"ר משה יעקבזון זצ"ל שלימים כיהן פאר כרבה של באר יעקב ואביו של יבלחט"א הרה"ג הר"ר אברהם יעקבזון שליט"א המכהן תחתיו כרבה של העיר.

הפעם מהפתעה לטובה. ולא שחש עליה או על כספה, אלא שהליקוי היה פעוט ותיקונו היה בנקל. מתקן שעונים הריהו כעוד כמה בעלי-מלאכה שעוסקים בדברים שלבעליהם אין יכולת לדעת כמה מאמץ וידע הושקע בתיקונם. אדון גרינברג יכול היה להמתין לבואה ולנקוב בסכום נאה, אלא דבק בפלך הישרות.

"תראה", אמרה לו, "איני אישה עשירה, אולם מתפרנסת בכבוד מקליניקה של רפואת שיניים...". אפרים גרינברג נדרך נוכח הקדמה זו. האם - חשב לעצמו - תנסה לא לשלם גם את הסכום הפעוט שביקש הימנה? הוא הקשיב בנימוס לדבריה. "אשלם עבור התיקון, אבל כיון שאני מאוד מעריכה את אצילותך ואת יושרך אני חפצה להשיב לך טובה תחת טובה". "אני שומע" השיב השען. "אטפל לך בשיניים בחינם, גם את ההוצאות על חומרים שאשתמש בהם לא אקח ממך. אסדר לך 'פה חדש' ללא כל תשלום". הפעם היה תורו להיות מופתע. אפרים גרינברג צחק כפי שלא צחק מאז נלקח לגטו בהונגריה. ומשחייך חשף פה חף משיניים. אושוויץ הותירה את צלקותיה לא רק בנפשו כי -אם גם בגופו. רגל אחת תפקדה רק בחלקה, ופה שאין בו שיניים. הוא לא נצרך למחשבה ארוכה כדי להיעתר למחוותה של הרופאה.

באחת הפעמים, כשישב על כיסא הטיפולים וצפה בפיו הלובש צורה אנושית, שחה לו הרופאה תוך כדי טיפול בחניכיו כי אספה לביתה שתי ילדות יהודיות. היא אמרה זאת בגאווה רבה, כשהיא מצפה לשמוע דברי הערכה. אפרים נתר ממקומו מוכה הלם. "מה אמרת?" "אמרת" השיבה הרופאה "שאספתי לבתי שתי אחיות שמצאתי ברחוב". הגדולה, כך הוסיפה לספר בעיניים נוצצות, כבר בת 17 והקטנה בת 15. ילדות מתוקות. חכמות. אבל טובעות בים של עצבות וגעגוע, ואולי גם אימה. "אני עוד אהפוך אותן לעולצות ומאושרות".

גרינברג נותר עומד, סינר לצווארו, ומפיו נפלטה צווחה: "יהודית? את בטוחה?" הרופאה היתה מבוהלת. מה רע חוללה? מדוע האיש השלו יצא מגדרו? והשיבה באווירה כאלו-נינוחה: "בוודאי יהודיות. מבית אולטרה-אורתודוקסי. מאזור מרמורוש שבהונגריה. הן היו באושוויץ. כל משפחתן נכחדה". אפרים רעד כולו: "מה הן עושות אצלך?" "מה פירושו?", השיבה, "אני מגדלת אותן, דואגת להן לחברה". היא, כך סיפרה לראשונה, חיה בגפה. ללא בעל. ללא ילדים. היא, יחסית, בעלת אפשרויות. לפיכך אספה לביתה את שתי הבנות כדי להעניק להן חיים חדשים ללא מחסור ודאגה.

"זה התגובה שלי למעשים הנתעבים של היטלר", אמרה בסיפוק, ולא הבינה למה מתקן השעונים נמנע מלהביע את הערכתו למעשה הנאצל. "כבר התחלתי", הוסיפה ואמרה כשהיא נרגשת, "את הליכי האימוץ החוקיים". עוד סיפרה שאת הגדולה מבין השתיים היא מתכננת להשיא לבן אחותה. בחור שאתו תחיה חיי-אושר חסרי-דאגה. היא תשכח את כל הסבל שעברה, בחור טוב וערכי שהולך לכנסיה כל יום ראשון.

"ואת כל זה את עושה כדי לכפר על מעשיו הנפשעים של היטלר?... גרינברג ניסה להישמע רגוע. "בהחלט", פסקה הגברת. "אז שתדעי" - אפרים הרים את קולו - "שאת עושה מה שעשה היטלר!" הרופאה היתה בהלם: "איך אתה מדבר אלי? זו התודה שלך?" וגרינברג השיב לה מדם לבו "הבנות הללו יהודיות! את הולכת לחתן אותן עם נוצרי!" את עושה דבר ששורף את הנשמה של ההורים של הילדות הללו. את נוהגת בפשיעה כלפי שתי האחיות הקטנות" סיים גרינברג.

"אני?! - הרופאה היתה על סף התמוטטות. אפרים גרינברג

האם בני ישראל במדבר ראו את השמש ואת הירח?

”וַיַּתְּנָהּ מְהוֹדָךְ עֲלֵינוּ” (במדבר כ"ז, כ')

ברש"י מביא מבבא בתרא (עה). ונתתה "מהודך" עליו ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה. וב"יערות דבש" (חלק ב' דרוש ד') כ' ששיטת ר"ת שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היה הענן מכסה אותם ביום ועמוד האש לילה, ולא ראו שמש ביום ולא ירח בלילה, ומוסיף שצריך לומר שלא רק בתוך הענן לא היו רואים, אלא בכל המדבר אפילו לחוץ הענן, לא היו רואים אותה, ע"ש שמוכח זאת.

ולפי"ז כ' שם לפרש מאי דאמרין בבבא בתרא (עה). "זקנים שבדור שאמרו פני משה כפני חמה" דקשה מדוע דוקא "זקנים" שבדור היו צריכים לומר זאת, וכי הצעירים לא יכלו להבחין זאת, וכ' לפי הנ"ל כי הדור הנולדים במדבר לא ידעו, כי לא ראו את השמש כלל, לכן היו צריכים זקנים שיאמרו כן. הרמב"ם בפרקי ההצלחה, כ' "ואתה אחי תדע שהירח הוא אחד מו' אלפים ות"ת [6800] חלקים מהשמש כפי מה שביארו הטבעיים, וראה שיעור יהושע והשגתו אל מה שהשיג מרע"ה".

האם לעתיד לבוא יקריבו תמיד של בין הערבים?

”וַיָּאֵת הַכֶּכֶשׂ הַשָּׁמַיְמָה בֵּין הָעַרְבִים” (במדבר כ"ח, ד')

ביחזקאל (מויג - הפטרת פרשת החודש) כ' "וכבש בן שנתו תמים תעשה עולה ליום לה' בבקר בבקר תעשה אתו" והעיר הרד"ק שם שלא הוזכר את תמיד של בין הערבים ולכן כ' "נראה שלא יעשה לעתיד אלא עולת הבקר".

וכ"כ ר' יהונתן אייבשיץ זצ"ל באהבת יהונתן (שם). וז"ל, "דהנה תמיד של שחר מכפר על הרהורי הלב, ותמיד של בין הערבים על טעותו בגירסא שלמד בלילה דלא איברא לילה אלא לגירסא,

אך לעתיד יקויים (זכריה יד, ז), "והי' לעת ערב יהיה אור", ולא יוצרכו לתמיד של בין הערבים רק לתמיד של שחר לכפר על הציצם בשכינה שזה יהיה חטאם לעת"ל כנ"ל", עכ"ל.

וכ' החיד"א במדבר קדמות (מערכת ת' אות ג') בשם "מעשה רח"ק" שלכך קרא רבינו הקדוש המסכתא "תמיד" בל' יחיד ולא "תמידין", לרמוז לעתיד בבית השלישי שלא יש כי אם תמיד אחד.

אם שומע דבר שאינו הגון קודם נט"י בבוקר, איך יכניס אצבעותיו לאזנו?

”לְאָזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאָזְנִי” (במדבר כ"ז, ט"ז)

וכ' רש"י לאזני - אומר אני שזו משפחת אצבון, ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו. וברוקח כאן כ' שיש קשר בין השם "אזני" לשם "אצבון" ע"פ הגמ' כתובות (ה): שאומרת "מפני מה אצבעותיו של אדם משופות כיתידות שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באזניו".

רכה שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכה".

ושואל המהר"ל (נתיבות עולם נתיב הצניעות פ"ב) למה צריך ב' דברים לסתום את האוזן גם אצבעות וגם אליה, ומבאר שצורך האליה היא לאופן שאסור להכניס ידיו לאוזן, כגון קודם נטילת ידיים בבוקר כמבואר בשבת (קח):

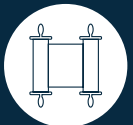
כך מבארו ר' יוסף ענגיל זצ"ל בגיליוני הש"ס (שבת שם), ומוסיף שיוצא מדברי המהר"ל חידוש,

שקודם נטילה מותר לייגע ביד באליה, ואליה אינה בכלל אוזן, וכ' שצ"ע לפי"ז בנשבע שלא יגע באזנו אי אליה בכלל.

והנה שם בגמ' אמרי' בסמוך שלא רק אצבעותיו של האדם נבראו למטרה זו אלא גם האליה שבתחתית האוזן, וז"ל הגמ' "תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה אוזן כולה קשה והאליה

- מדוע מצינו באבות האומה ססירבו תחילה לעשות את שליחות ה' ?
- היתכן ששכרה של הקנאות הוא השלום?
- למי ניתנה הארץ ליוצאי מצרים או לכאי הארץ?
- מה היתה מעלתו של יהושע על בניו של משה?

השאלות
בפרשת
השבוע

היום

אתה יכול להבטיח לעצמך את הזכייה בכל העולמות.
 באפשרותך להיות שותף לפרויקט אדיר של הצלת נפשות, לצרף את עצמך לשונים
 הלכות בכל יום שעליהם נאמר כי מובטח להם שהם בני עולם הבא, לזכות במתנות
 יקרות ערך ולהשתתף בהגרלה הגדולה של ארגון 'אחינו' על סך

50.000

אנחנו מזמינים אותך להיות שותף בזיכוי הרבים,

של ארגוני 'דרשו' ו'אחינו' ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך.

להלן חלק ממגוון אפשרויות התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
 מסלול מס 7

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים

סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
 - 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 - ספר 'חפץ חיים'
 - הספר החדש 'מועד לדוד'
 - גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 - כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 - סכין לחלות מְקֻסָּף
 - 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
- מתנה בשווי 1.052 ש"ח**

מתנה בשווי 320 ש"ח
 מסלול מס 1

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים

סה"כ 240 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
 - בהוצאת 'דרשו'
 - כרטיס להגרלה הגדולה
- 50.000 ש"ח**

מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות ולקבלת המתנות מוקד 'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

יש אנשים שכל ימי בין המצרים לא מכניסים גלידה לביתם מכיון שאלו ימים של צער! וזה התוכן של דיני האבילות שכל אחד צריך להרגיש בעצמו ולהשתתף בצערו של הקב"ה

כיצד עורכים סעודת 7 ברכות? עד מתי מותר ללכת לכריכה? וממתי אסור לקצוץ צפרניים? הלכות לבין המצרים
מאת הרה"ג רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

תוכן האבילות

כל הלכות האבילות שנוהגים בבין המצרים ומר"ח עד לאחר ת"ב יסודם הוא להרגיש חורבן בית המקדש ולהצטער עליו. סיפר לי אברך ששמע מהוריו, שכאשר היו קטנים נהגו לא לאכול בשר ויין כל ימי בין המצרים (כדעה השלישית בשו"ע ס' תקנ"א ט'), חוץ משבת שאכלו רק כזית בשר יבש, משום שהיו שבורים ובלי מצב רוח ולא היה להם כלל חשק לאכול בשר, רק אכלו כזית אחד כדי לכבד את השבת. עוד סיפרו שבערב ת"ב היו ממש בכיות בבית, שדיברו וחשבו רק על החורבן. יש אנשים שכל ימי בין המצרים לא מכניסים גלידה לביתם, מכיון שאלו ימים של צער! וזה התוכן של דיני האבילות, שכל אחד צריך להרגיש בעצמו ולהשתתף בצערו של הקב"ה. וכמבואר בגמרא (ברכות ג'): שהקב"ה מצטער כל יום ואומר: אוי לי שהחברתי את ביתי והגליתי את בני, ע' שם.

שמחות ושירה

האשכנזים נוהגין שלא לעשות נישואין מ"ז בתמוז ואילך (רמ"א סי' תקנ"א סעיף ב'),

י"א שאין נכון כ"כ לעשות סעודת שבע ברכות בליל צום י"ז בתמוז, ואם עושים ישנו קצת מרגילותם, אבל במוצאי י"ז בתמוז ושאר ימי בין המצרים עושים כרגיל (הליכות שלמה" מועדים פ"ח סק"ח), אבל אין לנגן בכלי זמר בין בליל י"ז בתמוז בין בשאר הימים, ולכתחילה יש להחמיר ולקיימה ללא ריקודים ומחולות, וללא "שמחה יתירה" אלא בשירה (שו"ת "שבט הלוי" ח"ג סו"ס קנ"ז, וכן ב"ארחות רבינו" ח"ב מובא שמרן הסטייפלער זצ"ל הורה כך בשמחת "שבע ברכות" שנערכה לאחר י"ז בתמוז).

בני ספרד נוהגים לעשות נישואין עד ר"ח אב (שו"ע סי' תקנ"א סעיף ב'), ומותרים לעשות סעודת שבע ברכות כרגיל אף לאחר ר"ח ואף עם בשר ויין אפילו בשבוע שחל בו תשעה באב (עי' שו"ע ורמ"א שם סעי' י').

בן ספרד שעושה נישואין בבין המצרים, י"א דמותר לבן אשכנז להשתתף, כיון שהחתן עושה לפי מנהגו, אבל ירקוד פחות מהרגלו (הגר"ש אלישיב זצ"ל), וי"א דאסור לבן אשכנז להשתתף בו (הגר"נ קרליץ שליט"א). בן אשכנז רשאי לנגן בשמחת נישואין של בן ספרד לאחר י"ז בתמוז עד ר"ח אב, אם זו פרנסתו (ביאור הלכה" ריש ס' תקנ"א בשם פמ"ג).

החתן והכלה אסורים בכל איסורי בין המצרים ולכן אסור לגלח בימים אלו ולא לשמוע ניגונים בכלי שיר. חתן בשבעת ימי המשחה ההולך לכותל, אינו צריך לקרוע דלא גרע מימים שאין אומרים תחנון דאין נוהגים לקרוע (הגר"ר יוסף שוב שליט"א בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל).

גם לפי מנהג האשכנזים עורכים סעודת אירוסין. אבל ריקודים ומחולות אסורים מ"ז בתמוז ואילך, אפילו בסעודת אירוסין (משנ"ב ס"ק ט"ז).

נוהגים שלא לשמוע שירה ונגינה מקלטות (קסטות), אפילו

שירי רגש, ואפילו שירים על חורבן ביהמ"ק אפילו בלא תזמורת (הגר"ש אלישיב זצ"ל, בעל "שבט הלוי" זצ"ל, והגר"נ קרליץ שליט"א). גם לבני ספרד שנוהגין נישואין עד ר"ח, שלא במקום מצווה נוהגין שלא לשמוע מוסיקה ("כף החיים"). אפילו בציבור מותר לשיר בפה (כגון בעת "סנטוחה" בישבה), ומ"מ ימעט בשירה (הגר"ש אלישיב זצ"ל)

קציצת צפרניים

מותר לקצוץ צפרניים עד השבוע שחל בו תשעה באב (ע' משנ"ב ס"ק כ'), שפליגי רק בשבוע שחל בו תשעה באב). והשנה (תשע"ו)

שיש סוברים שאין כאן שבוע חל בו, כיון שיש מחלוקת בנטילת צפרניים יש להקל עד שבת חזון (עי' "שערי תשובה" ס"ק א', בשם אליה רבה לענין תספורת בבבלי ברית, וב"פסקי תשובות" ס"ק כ"ג).

רחיצה ומקום סכנה

מותר להתרחץ בים ובבריכה עד ר"ח אב, וגם מי שלא היה בים עד כה יכול להתרחץ בים אחר י"ז בתמוז, אלא שיש להיזהר ביותר שלא להיכנס למקום סכנה (בעל "שבט הלוי" זצ"ל). וכן יש להיזהר בימים אלו מללכת למקום סכנה.

ברכת שהחינו

טוב שלא לברך ברכת "שהחינו" בימי "בין המצרים" על פרי או מלבוש, אבל מברכים על מצוות כגון: מילה ופדיון הבן (שו"ע שם ס' י"ז).

בשבת אין להחמיר בזה, ובר"ח אב הדין כמו בשבת (משנ"ב ס"ק צ"ח, ושעה"צ שם).

על הולדת בת בימי "בין המצרים" ודאי מברך "שהחינו" (בעל "שבט הלוי" זצ"ל).

פרי חדש שאי אפשר לשומרו עד שבת מפני שיתקלקל - אפשר לברך עליו "שהחינו" ולאכול (משנ"ב ס"ק ק"א) וכן חולה שנזקק לפרי חדש רשאי לאכול בלי לברך עליו "שהחינו" (שם ס"ק צ"ט).

(מים חיים)

הטעם שמוסיפים בפסוקי דזמרה מזמורים של שירות ותשבחות לקב"ה דזוקא בשבת ולא ביום חול

הלכות והליכות בעניין תפילת שחרית של שבת

שאמר, "כשם שאומרים בחול "מזמור לתודה" אחר "ברוך שאמר" (ערוה"ש רפא ד).

קריאת שמע וברכותיה

"שוכן עד" - הטעם שהחזן מתחיל מ"שוכן עד", לפי שהשבת מראה על חידוש העולם והטבע הקיים, לכן מתחילים "שוכן עד", משא"כ ביו"ט שמורה על הניסים, ע"כ מתחילים ב"הקל בעצמות" (אכמ"י סימן ע"א). טעם אחר: לפי שעל ידי השבת אנו מרוממים ומקדשים את הבורא, לכן מתחילים "שוכן עד" (סידור רשב"ץ).

שינוי נוסחאות - בנוסח ספרד אומרים ר"ת יצחק - ישרים, צדיקים, חסידים קדושים, ורבקה - תתרום תתברך תתקדש תתהלל והטעם, כדי להזכיר זכות יצחק אבינו ורבקה אמנו, וי"א שהחכם שחבר היה שמו יצחק ושם אשתו רבקה ועשאו לכבוד יצחק אבינו ורבקה אמנו כדי להזכיר זכותם (אבודרהם שחרית של שבת).

הטעם שאין אומרים זה בחול - כיון שבשבת יש להם זמן לשבח לקב"ה לכבוד היום הקדוש, וביום חול מפני טורח הציבור שלא לבטלן ממלאכתן לא תקנו לומר כן (לבוש, סדר היום שחרית שבת).

ברמזיו - מיוסד על פי א-ב, ורמזו בו דברים רבים, פסוק ראשון הוא יי תיבות, כנגד עשרת הדברות. פסוק אחרון ייב תיבות, והוא כנגד ייב

מזלות שיש בשנה. אמצעיות ט' פסוקים בכל אחד, והם ח' פסוקים באמצע, ט' כפול ח' שווה ע"ב כנגד שם המפורש.

ישמח משה

הטעם שתקנו לומר "ישמח משה" בשבת על פי המדרש (שמו"ר פ"א כח): כשהיו ישראל במצרים היו עובדים שבעה ימים בשבוע, ראה משה גודל השעבוד ובקש מפרעה שייתן לישראל יום אחד מנוחה, ונתן לו, אמר לו פרעה שיבחר הוא את יום המנוחה, ובחר את יום השביעי ועדיין שבת לא ניתנה, וכשנצטוו ישראל על יום השבת מהקב"ה שמח משה שזה היום הנבחר, ועל זה אומרים "ישמח משה" על השבת (טור רפא א). טעם אחר: דאמרינן (בשבת יב, א) "לדעת כי אני ה' מקדשכם" (שמות לא יג) "אמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי לישראל בבית גנזי ומבקש אני ממך לתנה לישראל, לך והודיעם" (שבת י, ב) ועל זה נאמר "ישמח משה במתנת השבת" (טור רפא א). טעם אחר: דאיתא בפרק ר"ע (פנ, ב) דלכו"ע בשבת נתנה תורה וע"כ אנו מתפללים כך, כדי שיזכור לנו הקב"ה זכות היום הזה שהוא יום קבלת התורה וזכות משה רבנו שהיום ניתנה התורה על ידו (אור זרוע הלכות שבת ס' מב).

קרבנות

אמירת קרבנות היום של שבת - בשבת מוסיפים פסוקי "וביום השבת" (במדבר כח ט), לפי שהוא מוסף של אותו היום (כל בו). מנהג ספרד - הספרדים לא נהגו לאומרו והטעם: לפי שאלו הפסוקים מעניין 'קרבן מוסף' ואין זמנו עד אחר תפילת שחרית (האר"י שער הכוונות).

הטעם שמוסיפים רק מוספי שבת ולא מוספי יו"ט - לפי שאין קוראים בתורה בשבת פרשת 'מוספים', מפני שאין בה אלא שני פסוקים, ואין קוראים פחות מג' פסוקים כמבואר (שו"ע בסימן רפג), משא"כ ביו"ט שיש בהם ד' פסוקים וקוראים אותם בתורה ואין אומרים אותם בשחרית (משנ"ב מח ס"ק א).

אין אומרים ה"ה רצון" שאחרי הקרבנות בשבת, והטעם: מפני שאין קרבנות אלו באים בשבת, אבל הפרשיות אין הפסד בקריאתן דהווי כקורא בתורה (משנ"ב א ס"ק יז).

פסוקי דזמרה

הטעם שמוסיפים בפסוקי דזמרה מזמורים של שירות ותשבחות לקב"ה בשבת [ויו"ט]: לפי ששבת יום מנוחה ואין בו מלאכה, יכול אדם לשהות בבית הכנסת ולאומרם, וגם בחול היה צריך מעיקר הדין לאומרם ומפני ביטול העם ממלאכתו נמנעו מלאומרם (לבוש רפ"א, סידור רבינו שלמה מגרמזיא ס' נח דף קמט).

טעם אחר: כדי להכיר בין שבת לחול, ויתקיים הפסוק שאומר (שמות לא יז) "ביני ובין בני ישראל את היא לעולם" (וגם ביו"ט נהגו לאומרם שגם הם נקראו 'שבתון' ומקראי קודש', ומקדשים בהם על הכוס כשבת) (אבודרהם שחרית של שבת).

טעם אחר: דאמרינן במדרש על הפסוק (ישעיה ו, ב) "שש כנפים שש כנפים לאחד", דהיינו שש כנפים לששת ימי השבוע לפי שמלאכי השרת משוררים בכל ימות השבוע כל יום בכנף אחד וביום השבת אמרו: אין לנו כנף שנשורר בו, אמר להם הקב"ה לי יש כנף בארץ שמשורר לי, שנאמר (ישעיה כד, טז) "מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק" ולכן משוררים זמירות אלו (או"ז).

נוסח אשכנז - אומרים המזמורים אחר "ברוך שאמר", והטעם: כדי שתהיה לכולם ברכה לפניהם ואחריהם (טור רפא-א, לבוש שם). טעם אחר: לפי שגם בחול אומרים "הודו" אחרי "ברוך שאמר" (ערוה"ש רפא ג) [נוסח ספרד ע"י להלן עמוד].

נוסח ספרד - אומרים המזמורים לפני "ברוך שאמר", והטעם: כמו שאומרים בחול "הודו" קודם "ברוך שאמר" אומרים גם מזמורים אלו קודם, לבד "מזמור שיר ליום השבת" שאומרים אחר "ברוך

"בעבודתי כמשגיח כשרות במלונות מידי פעם קיבלתי הוראה לנעול את הסירים ולא להוריד אותם מהפלטה בשום אופן עד לסעודת הבוקר"

בלטה הוויכוח שניטש בדקות הבאות, לא מצאתי את ידי ורגלי. מושגים כמו 'בן דרוסאי', 'גרופה וקטומה', 'כוחה דהתירא', 'כל צרכו', 'מצטמק ויפה לו' אינם זרים לי, אך לא רציתי להתערב משום ש... גם אני לא ידעתי את התשובה. אני לא מסיר אף פעם סיר מהפלטה בבית לפני זמנו....

השבוע סיימנו את חלק ב' במשנ"ב בהלכות ברכות והתחלנו לשנן הלכות שבת במשנה ברורה חלק ג', במסגרת השיעור בדף היומי בהלכה מבית 'דרשו'. זאת ההזדמנות שלי ושלך להפוך ל'הלכה יידן' - יהודי של הלכה, כאשר נוכל לדעת את הלכות שבת על בוריין, ובמקרה ספק נדע היכן לפתוח את ה'משנה ברורה' ולמצוא תשובות. ההספק החודשי מתחלק בצורה של שבועיים וחצי לימוד החומר, בתוספת ההערות הבהירות (והאקטואליות!) של 'דרשו', בליווי שאלות משתתפי השיעור, ושבוע וחצי חזרה על שו"ע ומשנה ברורה ללא הערות. כאשר בסוף החודש ישנה אפשרות למבחן אמריקאי (המזכה במלגה)

במסגרת 'דרשו', למעוניינים. למתמידים לבוא באופן יומיומי, תצפה הפתעה בל"ג לקראת סוף זמן חורף. לא נחשוף את כל הקלפים, רק נציין שזה קשור איכשהו לשבת....

ידידך,
יהושע לייב פלטניק

השיעורים נמסרים בכל יום בל"ג ב:
ביהכ"ס ברסלב בהיכל הגדול בשעה 9:15-10:00 בבוקר (בתום תפילת שחרית).
ביהכ"ס ירוסלב בקומת קרקע בשעה 10:15-11:00 בבוקר. בברכת "גוט שבת"

קוראים בתורה פסוקי מוסף, בשונה מיו"ט ור"ח שקוראים את 'קרבת היום' בספר השני, בני אשכנז אין אומרים "וביום השבת", והטעם שאין לומר קרבן של מוסף בשחרית (לבוש).

קדיש שלם
אחר תפילת שחרית אומרים קדיש שלם, והטעם: דקי"ל כל יום שיש בו מוסף אומרים קדיש שלם בין 'יוצר' לקריאת התורה, והטעם: כדי להפסיק בין תפלת שחרית לתפלת מוסף (אור זרוע הלכות שבת ס' מב). טעם אחר: כדי שיאמרו "תתקבל צלותהון" על תפילת שחרית ואחר כך יחזרו ויאמרו תתקבל על תפילת מוסף, (משנ"ב תרפג ס"א א).

אחי ורעי היקר, השתתפתי פעם ב"שבת התאחדות" של קבוצה מאנ"ש במירון. בתום סעודת הליל, לאחר שרוב האברכים נמו על יצועם, נותרו מספר משתתפים ב'קיפקע' במטבח. שוחחנו על דא ועל הא. כשאלו מלאי הפיצוחים, הציע אחד הנוכחים לטעום מעט מהטשולנט של הבוקר שניצב על הפלטה. אף אחד לא הביע התנגדות. האברך הוריד את הסיר מהפלטה, נטל מנה הראויה להתכבד, ועמד להחזיר את הסיר על גבי הפלטה.

- "השתגעתי? מדוע הורדתי? כעת אסור להחזיר!.." הזדעזע האחראי על המטבח.
- "היית צריך לקחת ככה מתוך הסיר!!"
- החרה החזיק הטבח.
- "אבל אני יודע שאסור לקחת מתוך הסיר כשהוא על הפלטה, 'מגיס'", התגונן האכלן.
- "תמיד כשרצינו לקחת מתוך הסיר אמי הייתה מסירה את הסיר מעל הפלטה, ומחזיקה בידיה הסיר, כשהוא נטוי מעט,

עד לסיום ואז מחזירה אותו לפלטה", ציין אברך ידען בהטעמה.
- "אבל לא שייך להחזיק ככה, באוויר, סיר ענק כזה", חיווה הטבח שוב את דעתו.

- "אם המצקת יבשה אין כל בעיה", הפטיר, כמעט בלחש, ענוותן אחד שהפסיק לרגע את קריאת התהלים שלו.

- "בעבודתי כמשגיח כשרות במלונות מידי פעם, קיבלתי הוראה לנעול את הסירים ולא להוריד אותם מהפלטה בשום אופן עד לסעודת הבוקר, אין לי מושג מה עושים במקרה שכבר הורידו את הסיר", הטעים ה'כלבוניק' של הקהילה, בעל 20 המשרות.
- "אני חושב שכדאי להחזיר מהר את הסיר לפני שהוא כבר לא יהיה יד סולדת ולא נוכל להחזיר. ובכלל, זו שעת הדחק, אין לנו טשולנט אחר", הפטיר הידען בין גרעין אבטיח למשנהו, והחל לנוע במרץ לכיוון הסיר בתנועה שאינה משתמעת לשני פנים.

הטעם שהזכירו חכמים את משה רבינו בתפילת שחרית של שבת, לפי שהתורה נתנה בשבת (שבת פז, ב פח, א) בשחרית (שמות יט טז) על ידי משה, לכן ראוי לספר בכבודו של משה שהתורה ניתנה לו במתנה (נדרים לח, א) כדכתיב (שמות לא יח) "ויתן אל משה ככלתו" (סידור שער הרחמים שחרית שבת, קדושת היום א). טעם אחר: לפי שמשו רבנו נפטר בשבת במנחה, והיו ישראל יושבים תכף למיתתו ומדקדקים במעשיו ומספרים שבחיו (שבלי הלקט עניין שבת).

"וביום השבת" (במדבר כה, ט) - בני ספרד אומרים "וביום השבת" גם בתפילת שחרית, והטעם שאומרים אותו בשחרית אע"פ שביו"ט ובר"ח אין אומרים פסוקים של מוסף בשחרית, לפי שבשבת אין

מדוע יש להקפיד לשלם לחברת השמל בזמן? והאם מותר לקצוב קנסות בגמ"ח תרופות?

בענין ריבית דרך קנס • ריבית פיגורים בתשלומי חשבונות גז השמל טלפון • קנסות בחוזה
קנס באיחור החזרת ספר ספרייה • קנס באיחור החזרת מכשירים לגמ"ח

ג. תנאי נוסף להיתר קנס, דוקא כאשר קצבו מתחילה על הקנס והתחייבו סכום מסוים, אבל כאשר איחר תשלום כגון שאיחר שכן המטפלת אסור לו להוסיף בתשלום בדרך קנס, שכל מה שקונס את עצמו כשלא נתחייב בכך זהו ריבית גמורה, ויש פוסקים שהצריכו קנין גמור המועיל בדיון תורה שאין בו פטור אסמכתא.

ענה נבאר כמה מקרים שכיחים ריבית פיגורים

א. בחשבונות לתשלום גז חשמל מים וטלפון, כאשר מאחר ממועד הפרעון יש ריבית פיגורים, ואין בזה היתר של קנס, מכיון שמתרבה לפי כל יום שעובר, ונחשב שכר המתנת המעות, כפי שנתבאר, לכן יש להקפיד לשלם בזמן, ואם אחר יש לבדוק כל חברה אם יש לה היתר עיסקא.

חווה דירה

ב. בעת רכישת דירה, בדרך כלל קוצבים תאריכי התשלומים ויש בחוזה סעיף של קנסות שבאיחור יותר משבוע ימים יתחייב על כל יום שעובר סך 150 ₪, וכפי האמור יש לאסור בזה כיוון שהוא קנס המתרבה לכן יש לצרף היתר עיסקא ולהוסיף בתוך החוזה שהכל כפוף להיתר עיסקא, ישנם עורכי דין חרדים שמודעים לשאלת הריבית וכותבים קנס חד פעמי באיחור גדול של 10% מהסכום, וזה מותר כיון שזה כסף עבור דירה.

לקבל שטר היתר עיסקא ויעוץ בחוזים חנים ניתן לפנות לטל. 0548528580 או בפקס 08-9791445-1538 או בטל 0548528580

גמ"חים וספרייה

ג. גמ"ח של מכשירי חשמל ומכשירים רפואיים או גמ"ח עריסות והשאלת ספרים שמחזירים את המוצר בעצמו אין בזה הלוואה, ומותר לקצוב קנס על כל יום שעובר ולא החזיר את החפץ, שזה כמו תשלום שכירות, אך אם החפץ נאבד או ניזוק וקצבו לו סכום לתשלום אסור להוסיף קנס המתרבה באיחור התשלום.

גמ"ח תרופות

ד. גמ"ח תרופות אם מחייבים להחזיר תרופה נחשב הלוואה של תרופה כנגד תרופה ואסור לעשות קנס על כל יום, אך כשמשלמים בכסף מותר.

שאר דיני קנסות יעויין בהרחבה בספר ברית פנחס פרק ח"י.

דף קסה. האם מותר לקצוב קנס בהלוואה שאם לא יעמוד הלווה בזמני הפרעון ישלם קנס, או שזה ריבית גמורה שבסופו של דבר משלם יותר מהסכום שלוהו? על כך נראה בעזה"ש" במאמר שלפנינו, ונשתדל לתמצת את חילוקי הדינים וההשלכות המעשיות בחיי היום יום.

סוגייתנו עוסקת בלווה שפרע חלק מהחוב והשליש המלוה את השטר ביד אדם נאמן, והתנה הלווה שאם לא יפרע את שארית החוב לזמן שקבעו יחזיר הנאמן את השטר למלוה ויגבה את כל החוב, האם הסכם זה מחייב את הלווה או שזה אסמכתא ולא חלה התחייבות זו, שעיקר כוונתו סמך בדעתו שיעמוד בזמן הפרעון, ולא נתכוון ברצינות להתחייב.

ודנו הראשונים כיצד מותר להתחייב באופן זה הרי יוצא שמשלם ריבית על ההלוואה.

הר"י מיגאש תירץ שבדרך קנס

אין איסור ריבית, מכיון שאין זה שכר על המתנת המעות, שהרי אם היה משלם רגע לפני הזמן לא היה מוסיף כלום, רק כשעבר הזמן מתחייב בכל הקנס, יוצא שזה על מה שלא קיים את חיובו ולא עבור המתנת המעות.

הרשב"א (בב"מ סו.) הביא דברי הר"י מיגאש, וכתב שאף שאינו ריבית מעיקר הדין אסור לעשות כן לכתחילה משום מראית עין, וכ"כ בתשובה שיש לאסור משום הערמת ריבית, אלא שאם גבה כבר אין מחייבים אותו להחזיר.

הריב"ש (בסי' של"ה) הביא דברי הרשב"א שאסר לכתחילה, וכתב שיש בזה חילוק שאם היה דרך הלוואה בכסף ומקבל כסף אז אסור כיון שאנו רואים שמשלם כסף יותר ממה שקיבל, אבל כשנותן מוצר תמורת כסף בכמות גדולה בקנס מותר, וכן כשקיבל מוצרים ומשלם בכסף מותר, וכן בדרך מקח מותר ע"ש.

הלכה למעשה בקנסות

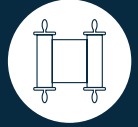
א. להלכה נפסק בשו"ע (בסי' קע"ז סי"ד) שקנס מותר רק כאשר נותן פירות ומקבל כסף או להיפך, אך כאשר נותן כסף ומקבל קנס בכסף אסור משום הערמת ריבית.

ב. אך זה רק בקנס חד פעמי, אבל אם קוצב שכל יום שעובר והוא מעכב את התשלום יתחייב להוסיף סכום מסוים אסור, שאז אנו רואים שהתוספת היא שכר המתנת המעות.

סיכום שבועי בדרך היומית בהר"נה

שרה ליק
052-7181259

מדוע נהגו הנשים לאפות חלות לשבת? האם יש חובה לכבס את הבגדים לקראת שבת? והסיבות למועד ההמצאות הטכנולוגיות

ההכנות לשבת ומצות 'עונג שבת'

- כל אדם מישראל, הן איש והן אשה, חייב לאכול שלוש סעודות פת בשבת. ובנוסף, יש מצות אכילה ושתייה כחלק ממצות 'עונג שבת'.
- מצות עונג שבת, פירושה - להרבות כפי יכלתו במאכלים ובמשקאות הנחשבים לתענוג באותו מקום. ועל פי הקבלה, ראוי לאכול לפחות שני תבשילים, אחד בסעודה הראשונה ואחד בשניה.
- מנהג ישראל עוד מימי חכמינו ז"ל, שהנשים אופות חלות לשבת; ויש למנהג זה רמז בתורה. ושני טעמים לדבר: האחד - מפני כבוד השבת, שאופים פת במיוחד לשבת. והשני - כדי שתפך שנה 'חלה'.
- ההכנסות שיש לאדם קצובות מראש השנה למשך כל השנה, למעט הוצאות שבת, יום טוב, ולימוד התורה של הבנים - שאין להם קצבה, ואם מוציא עבורם הרבה - יתנו לו הכנסה גבוהה עבורם.
- עזרא הסופר תיקן שיכבסו את הבגדים לשבת, כדי שילבשו בשבת בגדים נקיים. ויש אומרים שאם הבגדים נקיים, אין צורך שיהיו דווקא מכובסים.

הפעלת נכס באמצעות גוי בשבת

- נכס מניב רווחים, כגון שטח חקלאי, בית עסק, וכיוצא בהם, הנמצא בבעלות יהודי, אסור להפעילו בשבת באמצעות קבלן גוי - המקבל שכר פעולה קצוב, לפי יום או לפי תקופה.
- נכס מניב רווחים, כנ"ל, הנמצא בבעלות יהודי, מותר להפעילו בשבת באמצעות גוי 'אָרִיס', או שוֹכֵר, כיון שבאופן זה, כאשר הגוי עושה מלאכה בשבת, הרי זה לצורך עצמו, ולא לצורך היהודי.
- 'אמירה לגוי' בשבת לעשות מלאכה, אסורה. והסמיכו חכמים איסור זה על לשון הכתוב: "כל מלאכה לא יעשה בהם", שלא נאמר: "לא תעשה", כדי לרַקֵּץ שאפילו על ידי אחרים לא יעשה.
- מצות עשה מהתורה לשלם שכר שכיר ביום שסיים את עבודתו, שנאמר "ביומו תתן שכרו". ואם לא שילם - ביטל מצות עשה, ועבר גם באיסור לא תעשה.

מידת הנדיבות לעומת הקמצנות

- מידת הקמצנות, מידה רעה היא עד מאד. הקמצן - אינו נותן צדקה, ואינו מרחם כראוי על העניים. וכשיש לו משא ומתן עם חבירו, מדדקק עמו עד הפרוטה האחרונה, ואינו מוותר מאומה.
- מידת הנדיבות נפלאה היא כאשר מדובר בדברים שיש בהם תועלת לעבודת השי"ת, ובמילוי צורכי אחרים; אך לעומת זאת, צריך להמנע מנדיבות לדברים שאין בהם תועלת, או בלתי ראויים.
- כשאדם מצטער בצערם של אחרים או שמח בשמחתם, הרי זו נדיבות הלב - שנושא עמהם בעול.

לתשומת לב הקוראים הנכבדים:

החל מהגיליון הבא ובמהלך חודש אב ניתן יהיה להשיג את העלון 'לקראת שבת' המודפס אך ורק במשרדי 'דרשו', ברח' הקבלן 45 בירושלים. ההפצה הנרחבת במוקדי החלוקה הקבועים תחודש אי"ה בתחילת חודש אלול.

לקבלת העלון בקביעות במייל, שלחו בקשה לדואר האלקטרוני שלנו שכתובתו: dirshu@dirshu.co.il

העלון מופץ ליכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il